

Lokalna razvojna strategija u ribarstvu Lokalne akcijske grupe u ribarstvu „Pinna nobilis“ za razdoblje 2014.-2020.

V2-I9

**Izrada ove Lokalne razvojne strategije u ribarstvu
sufinancirana je sredstvima Europske unije
iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo**

Sadržaj ove Lokalne razvojne strategije u ribarstvu isključiva je odgovornost Lokalne akcijske grupe u ribarstvu „Pinna nobilis“.

Kontaktни podaci korisnika:

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „Pinna nobilis“

Ulica rijeke Boljunčice 3

52466 Novigrad–Cittanova

Tel: +385 52 255 931 / +385 52 255 932

E-mail: info@flag-pinnanobilis.hr

Napomena:

*Ova strategija (V2 - II) predstavlja **prvu izmjenu Lokalne razvojne strategije u ribarstvu FLAG-a „Pinna nobilis“** sukladno Pravilniku o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe Lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu (NN 27/19) te Odlukom o odobrenju Lokalne razvojne strategije u ribarstvu (Klasa: 406-01/17-01/63, Ur.br. 525-13/1539-17-4; od 29.12.2017.) te Odlukom o izmjeni odluke o odobrenju Lokalne razvojne strategije u ribarstvu (Klasa: 406-01/17-01/63, Ur.br.525-13/1509-18-7) izdanim od strane Uprave ribarstva Ministarstva poljoprivrede.*

SADRŽAJ

1. OPIS PODRUČJA LOKALNE AKCIJSKE GRUPE U RIBARSTVU „PINNA NOBILIS“	5
1.1. Opće zemljopisne značajke	6
1.1.1. Zemljopisni položaj i površina područja	6
1.1.2. Reljefne i klimatske karakteristike	6
1.1.3. Prirodno i kulturno nasljeđe	7
1.1.4. Društvena i zdravstvena infrastruktura.....	9
1.1.5. Komunalna infrastruktura.....	9
1.2. Gospodarske značajke područja	12
1.2.1. Glavne gospodarske djelatnosti.....	12
1.2.2. Stanje gospodarstva.....	15
1.2.3. Tržište radne snage	16
1.3. Demografske i socijalne značajke područja	16
1.3.1. Obrazovna struktura	17
2. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA PODRUČJA FLAG-A	18
2.1. SWOT – Snage, slabosti, prilike i prijetnje područja FLAG-a	18
3. VIZIJA I RAZVOJNI CILJEVI PODRUČJA FLAG-A.....	22
3.1. Ciljevi, mjere, rezultati i podmjere LRSR za područje FLAG-a temeljeni na mogućnostima OP za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020.	22
3.2. Povezanost pojedinih elemenata LRSR	23
3.3. Opis podmjera/aktivnosti za provedbu LRSR (korisnici, uvjeti prihvatljivosti, intenzitet i iznos potpore, kriteriji odabira)	24
3.4. Opis postupka odabira projekta na razini FLAG-a	32
3.4.1. Opća pravila dodjele i dodatni kriterij za odabir projekta.....	32
3.4.2. Faze u postupku odabira projekata na FLAG-razini	33
3.4.3. Mjere za izbjegavanje sukoba interesa i način postupanja u slučaju prijave FLAG-a na javni pozivi.....	34
3.5. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima	35
3.6. Inovativni karakter LRSR-a i usklađenost s horizontalnim prioritetima OP-a	35
4. UKLJUČENOST LOKALNIH DIONIKA U LRSR	36
4.1. Uključenost lokalnih dionika u izradu LRSR	36
4.2. Opis partnerstva.....	38
5. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR.....	38

5.1.	Akcijski plan provedbe LRSR.....	38
5.2.	Procjena broja projekata u programskom razdoblju.....	40
6.	NAČIN PRAĆENJA I VREDNOVANJA PROVEDBE LRSR.....	40
6.1.	Opis praćenja provedbe LRSR.....	40
6.2.	Opis vrednovanja provedbe LRSR.....	41
6.3.	Indikatori za mjerenje učinka provedbe LRSR	42
6.4.	Opis procjene provedbe LRSR.....	43
7.	OPIS SPOSOBNOSTI PROVEDBE LRSR	44
7.1.	Ljudski kapacitet za provedbu LRSR.....	44
7.2.	Financijski kapacitet za provedbu LRSR	44
7.3.	Iskustvo u provedbi LEADER pristupa u programskom razdoblju 2007.-2013.....	45
8.	FINANCIJSKI PLAN	46
	POPIS TABLICA.....	50
	POPIS SLIKA	50
	POPIS KRATICA	50

---

1. OPIS PODRUČJA LOKALNE AKCIJSKE GRUPE U RIBARSTVU „PINNA NOBILIS“

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „Pinna nobilis“ (u daljnjem tekstu: FLAG), sa sjedištem u gradu Novigradu-Cittanova, osnovana je kao poseban oblik lokalne akcijske grupe specijalizirane za ribarstvo, preradu ribe i marikulturu s ciljem povezivanja građana na lokalnoj razini za potrebe razmjene iskustva i informacija, kao i predlaganja projekata i aktivnosti razvoja sektora ribarstva.

Obuhvaća šest jedinica lokalne samouprave:

Grad Umag-Umago

Općina Brtonigla-Verteneglio

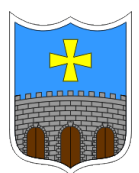
Grad Novigrad-Cittanova

Općina Grožnjan-Grisignana

Grad Buje-Buie

Općina Oprtalj-Portole

Područje FLAG-a broji 26.206 stanovnika, od čega na području gradova živi 22.994, a u općinama 3.212 stanovnika. Prostire se na području od 367 km² s gustoćom naseljenosti od 71 stanovnika po kilometru kvadratnom.

Područje predstavlja najzapadniji dio Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: RH) karakterističnom po prirodnim ljepotama, povijesti, običajima i tradiciji. Specifično je po toploj mediteranskoj klimi te blagoj kontinentalnoj klimi koja je utjecala na gospodarski razvoj, posebice turizma, ribarstva, poljoprivrede, obrtništva i industrije.

Šest jedinica lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS), koje čine teritorij FLAG-a, sastoje se od ukupno 80 naselja. Najviše naselja je na području grada Umaga-Umago (23) i grada Buja-Buie (21). Područje općine Oprtalj-Portole čini 16 naselja, općine Grožnjan-Grisignana 10, a u gradu Novigradu-Cittanova i u općini Brtonigla-Verteneglio ima 5 naselja.

U Prilogu 1 prikazani su statistički podaci svih naselja, sukladno podacima popisa stanovništva iz 2011.g. Državnog zavoda za statistiku (u daljnjem tekstu: DZS).

U Tablici 1. su prikazani statistički podaci područja FLAG-a razvrstani po pojedinim JLS-ovima.

Tablica 1. Statistički podaci jedinica lokalne samouprave FLAG-a

JLS	Površina (km ²)	Broj stanovnika 2011. g.	Gustoća naseljenosti (st/ km ²)	Broj naselja
Umag-Umago	83	13.467	162	23
Novigrad-Cittanova	27	4.345	160	5
Buje-Buie	97	5.182	52	21
Brtonigla-Verteneglio	32	1.626	50	5
Grožnjan-Grisignana	66	736	11	10
Oprtalj-Portole	62	850	13	16
FLAG	367	26.206	71	80

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011., preuzeto 8. ožujka 2017.g.

1.1. Opće zemljopisne značajke

1.1.1. Zemljopisni položaj i površina područja

FLAG je smješten u najzapadnijem dijelu RH na području Istarske županije. Obuhvaća područje od 367 km², na sjeveru graniči sa Slovenijom, zapadnu granicu čini Jadransko more, na istoku graniči s gradom Buzetom, na jugu s općinama Tar-Vabriga – Torre-Abrega, Kaštelir-Labinci–Castelliere-S. Domenica, Vižinada-Visinada i Motovun-Montona. Jadransko more pruža velike mogućnosti u razvoju turizma, ribarstva i sportova na vodi, dok blizina Slovenije i Italije omogućava lakše plasiranje proizvoda. Položaj FLAG-a u Istarskoj županiji prikazan je u Prilogu 2.

1.1.2. Reljefne i klimatske karakteristike

Na području Istarske županije postoje četiri funkcionalne cjeline kada je reljef u pitanju. To su sjeverno vapnenačko područje („Bijela Istra“), središnje flišno područje („Siva Istra“), središnji vapnenački ravnjak („Crvena Istra“) te Istarsko priobalje. Nazvani su tako zbog geološkog sastava i različite vrste tla. Područje FLAG-a sjecište je svih navedenih područja. Siva Istra je središnji dio Istre nazvan sivom zbog naslaga fliša i veliku zastupljenost gline i njezine sive boje. Od Savudrijske vale do Plomina proteže se ravnjak, nazvan crvenom Istrom zbog vapnenačke podloge i mnogih pukotina, škrapa, uvala, špilja, jama i slično koje onemogućuju ispiranja tla pa dolazi do nakupljanja zemlje crvenice. Bijela Istra predstavlja planinske vrhove, nazvana je tako zbog golog krša koji je nastao uglavnom zbog krčenja šuma, a nalazi se na sjeveru istarskog poluotoka. Općina Brtonigla-Verteneglio se izdvaja od drugih pet JLS-ova po ovom pitanju jer se nalazi na području „četiri zemlje“ odnosno nalazi se na crvenom, crnom, sivom i bijelom tlu.

FLAG područje karakterizira blaga mediteranska klima te kontinentalna klima. Gradovi Umag-Umago i Novigrad-Cittanova te općina Brtonigla-Verteneglio nalaze se na zapadnoj obali Istarske županije. To je područje povoljnih klimatskih prilika koje pružaju obilje sunca tijekom cijele godine i sve potrebne uvjete za razvoj poljoprivrede, ribarstva i gotovo cjelogodišnjeg turizma. Grad Buje-Buie te općine Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole nalaze se na sjeveru/sjeverozapadu Istarske županije gdje se spaja utjecaj mediteranske i blage kontinentalne klime što utječe na obilnost prirodnih potencijala i razvijanje poljoprivrede. Ukupna godišnja količina oborina iznosi 850 mm, a najveće količine oborina padnu u svibnju, listopadu, studenom i rujnu dok broj sunčanih sati iznosi 2.400 sati godišnje na području Istarske županije. Na području FLAG-a najtopliji je mjesec srpanj s prosječnom temperaturom od 22,9°C, a najhladniji siječanj s prosječnom temperaturom 3,4°C. Općina Oprtalj-Portole karakteristična je po visinskim razlikama koje se kreću se od 10m/nv dok u dolini Mirne do 498m/nv.

1.1.3. Prirodno i kulturno nasljeđe

FLAG je karakterističan po svojoj bogatoj prirodnoj i kulturno-povijesnoj baštini. U nastavku su prikazana kulturna i prirodna dobra na području FLAG-a.

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Jedno od prepoznatljivih identiteta gradova i općina s područja FLAG-a je bogata kulturna baština. Zaštićeno je sveukupno 64 kulturnih dobara, najviše u gradu Umagu-Umago (20), u općini Grožnjan-Grisignana (16), u općini Oprtalj-Portole (8), u gradu Novigradu-Cittanova i općini Brtonigla-Verteneglio (7) te u gradu Buje-Buie (6).

Povijesni, umjetnički, znanstveni, društveni ili tehnički značaj kulturne baštine FLAG-a prepoznaje se kroz pojedinačna nepokretna kulturna dobra kojih je u 2017.g. bilo ukupno 51, a to su razne građevine ili kompleksi građevina poput crkvi, gospodarsko-stambenih građevina, kuća, arheoloških nalazišta, kompleksa samostana, ostataka ratnih brodova, ostataka antičke arhitekture, svjetionika i ostataka antičkih pomorskih luka.

U nepokretna kulturna dobra pripadaju i kulturno-povijesne cjeline, jedinstvene skupine građevina te nose prostorno prepoznatljiva obilježja FLAGA poput podmorskih arheoloških zona od granice Slovenije do Umaga, kulturno-povijesna cjelina grada Umaga-Umago te podmorska arheološka zona Umag-Novigrad. Zaštićena je i kulturno-povijesna cjelina grada Novigrada-Cittanova, grada Buje-Buie, općine Grožnjan-Grisignana, naselje Kostanjica, Završje i Oprtalj utvrđeno naselje Kaštel.

Za razliku od nepokretnih kulturnih dobara, pokretna su samo tri na području FLAG-a. To su zbirka od 101 lapida smještena u Muzeju Lapidarium i kulturno-povijesna zbirka muzeja Lapidarium nastala prikupljanjem materijala i dokumenata s područja Novigrada-Cittanova i Istarske županije. Na području grada Umaga-Umago zaštićeno pokretno kulturno dobro čini muzejska građa Muzeja grada Umaga. U Prilogu 3 navedena su sva nepokretna i pokretna dobra na području FLAG-a.

Grad Umag-Umago i Muzej grada Umaga-Museo Civico di Umago u suradnji s udrugom „Batana salvorina“, u okviru promicanja tradicije i upisa u registar nematerijalne baštine, godinama rade na očuvanju i zaštiti tzv. „grua“, molova s drvenim dizalicama za čamce. Riječ je o karakterističnom načinu vađenja malih čamaca iz mora zbog opasnosti u slučaju nevere. Bitno je istaknuti i da se umaške „grue“ nalaze na listi preventivno zaštićenih kulturnih dobara RH te da je u tijeku izrada elaborata za upis načina izrade „grua“ u registar nacionalne nematerijalne baštine.

Iako je razvidno kulturno i prirodno bogatstvo, a ribarstvo je jedna od značajnijih grana gospodarstva na području FLAG-a, problem područja je da nisu napravljeni značajniji pomaci u promociji istarske pomorske i ribarske baštine odnosno primjetna je nedovoljna iskorištenost same tradicije ribarskih mjesta koja je usko vezana uz kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu. Potrebno je raditi na osmišljavanju i stvaranju prostora očuvanja i prezentacije kolektivne memorije i identiteta zajednice u segmentu pomorske i ribarske baštine te kreirati adekvatne promotivne alate (poput manifestacija, sajmovi i ostalo) koje bi promovirale ribarsko područje kao takvo.

1.1.3.2. Zaštićeni dijelovi prirode

Kroz područje FLAG-a prolazi rijeka Mirna, najduža rijeka u Istarskoj županiji dužine 53 km. Grad Buje-Buie je smješten između rijeka Mirne i Dragonje, grad Novigrad-Cittanova se nalazi uz samo ušće rijeke Mirne, a općina Oprtalj-Portole smjestila se u dolini Mirne. Ušće rijeke s Tarskom valom uskoro bi se trebalo proglasiti ornitološkim rezervatom zbog bogate flore i faune s više stotina ptica, brojnim vodozemcima, gmazovima i sisavcima koji su i zakonom zaštićeni. Područje Istarskih toplica u središnjoj Istri posjeduje status zaštićenog krajolika zbog vegetacije hrasta medunca, graba i termofilnim sastojinama lovora. Rijeka Mirna tvori slikovite litice koje su stanište značajnih biljnih vrsta. Istarske toplice jednim dijelom se nalaze na području općine Oprtalj-Portole. U općini Brtonigla-Verteneglio se nalaze prirodni park Škarline i špilja Mramornica. Općina Grožnjan-Grisignana je bogata prirodnom baštinom poput posebnih rezervata šumske vegetacije: šume bukve i pitomog kestena kod sela Vrnjak, Motovunske šume i šume Kornarija. Zaštićena područja značajnog krajobraza čine dio krajobraza Bujskog krasa od Kaštela do Čepića, dio sjevernih obronaka kanjona rijeke Mirne ispod Nove Vasi, okoliš povijesne cjeline naselja Grožnjan, Kostanjica i Završje. U općini Grožnjan-Grisignana nalaze se dva spomenika prirode: Martineška jama kod Filarije i Lokva kod sela Gržići te jedan spomenik parkovne arhitekture, skupina stabala na samom ulazu u Grožnjan-Grisignana. Na prostoru FLAG-a nalazi se i jedan od najvećih vodopada na području Istarske županije, vodopad Cingarela u gradu Buje-Buie. Na području Istarske županije djeluje Natura Histrica, javna ustanova s osnovnom djelatnošću zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih područja i drugih prirodnih vrijednosti, u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanje neometenog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara te nadzor provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravlja.

1.1.3.3. Natura 2000

Natura 2000 je ekološka mreža zaštićenih područja na području Europske unije. To je najveća koordinirana mreža područja očuvanja prirode u svijetu. Prema Uredbi o ekološkoj mreži (NN 80/13) na području FLAG-a sljedeća područja zahtijevaju očuvanje:

- HR1000032 Akvatorij zapadne Istre u kojem borave sljedeće vrste: crnogriplijenor, crvenogriplijenor, morski vranac, crnokljuna čigra, dugokljuna čigra i vodomar;
- HR2001483 Istra - Oprtalj: jadranska kozonoška;
- HR2001484 Istra – Čački: jadranska kozonoška;
- HR2001485 Istra – Martinčić: jadranska kozonoška;
- HR2001486 Istra – Čepićko polje: jadranska kozonoška.

Područja ekološke mreže Natura 2000 u sklopu FLAG-a „Pinna nobilis“ prikazana je u Prilogu 4.

1.1.3.4. Jadransko more i specifičnost obale

FLAG područje ima pristup Jadranskoj obali što omogućuje području da razvije cjelogodišnji turizam, a ne samo sezonu te predstavlja potencijal za razvijanje ribarstva. Gradovi Umag-Umago i Novigrad-Cittanova te, općina Brtonigla-Verteneglio imaju pristup Jadranskom moru cijelom svojom zapadnom obalom dok grad Buje-Buie sjeverozapadno u obuhvatu Kanegre ima izlaz na Jadransko more. Dio Savudrijske vale uz državnu granicu sa Slovenijom dužine je 2,5 km te je djelomično pogodno za kupanje. Općine Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole nalaze se na samom sjeveru istarskog poluotoka uz granicu sa Slovenijom te nemaju izlaz na Jadransko more. Morske mijene Jadranskog mora imaju relativno male amplitude. One su najveće na području Istre i Tršćanskog zaljeva gdje iznose oko jednog metra. Velike razlike između plime i oseke pozitivno utječu na ribarstvo zbog gibanja mora koje potiče kretanje riba.

Područje karakterizira povoljna okolina, izvrsna kakvoća mora, visok stupanj saliniteta, najveći raspon plime i oseke te velika raznolikost morskog staništa koja utječe na iznimnu kvalitetu proizvoda u ribarstvu.

Sjeverni dio Istre odlikuje se razvedenom hridinastom morskom obalom s brojnim manjim i/ili većim uvalama i zaljevima, iako s nedostatkom otočnih struktura koje su svojstvene vrsarskom, porečkom, rovinjskom i pulskom akvatoriju. Međutim, učestale su nadmorske i podmorske stijenske formacije koje u kombinaciji s pjeskovitim, detritičkim i muljevitim dnom osiguravaju mozaicizam staništa brojnih vrsta morskih organizama, naročito gospodarski važnih vrsta riba. Hridinasto dno na dubinama od 5-8 metara prelazi u pješčano dno, koje se spušta do dubina od preko 20 metara i zatim prema pučini nastavlja u obliku obalnog detritičnog dna. Obalna linija blago se spušta u more, a takva konformacija prisutna je i u podmorju. Zbog toga je dubina prosječno obalnog pojasa oko 10-tak metara. Dalje od obale nalazi se muljevito i detritičko dno prosječne dubine od 20 do 30 metara, ponegdje i do 46 metara (u otvorenom moru izvan pličine Paklena). Detaljniji podaci o biljnom i životinjskom svijetu te specifičnosti obale FLAG područja nalaze se u Prilogu 5.

Sva prethodna navedena bogatstva FLAG područja potrebno je čuvati i zaštititi. Da bi se to ostvarilo potrebno je prije svega podići razinu ekološke svijesti lokalnog stanovništva i ribara te ih nakon toga sve više uključivati u akcije čišćenja luka, mora, podmorja i općenito okoliša.

1.1.4. Društvena i zdravstvena infrastruktura

Na području FLAG-a provode se obrazovni programi predškolskog, osnovnog, srednjoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja. Na području FLAG-a ne postoje ustanove visokoškolskog obrazovanja. U gradu Umagu-Umago se nalazi Dom zdravlja s pripadajućim stacionarima i ljekarnama te disperziranim ambulancama u naseljima. Zavod za javno zdravstvo Istarske županije ima ispostave u gradovima Umagu-Umago i Buje-Buie. Zavod za hitnu medicinu Istarske županije ima ispostavu u gradu Umagu-Umago. U gradovima Buje-Buie i Novigrad-Cittanova te općini Brtonigla-Vertenglio nalaze se zdravstvene stanice. Gradovi Novigrad-Cittanova i Umag-Umago provode institucionalni oblik socijalne skrbi u okviru tri doma za starije i nemoćne. U Prilogu 6. je detaljnije prikazana društvena i zdravstvena infrastruktura na FLAG području.

1.1.5. Komunalna infrastruktura

Komunalnu infrastrukturu na području FLAG-a čini prometna infrastruktura, sakupljanje komunalnog otpada, vodoopskrba i odvodnja te energetski sustav. Prometna infrastruktura uključuje cestovnu povezanost, željeznički promet, morske luke i zračni promet. Područje čini izrazito povoljan geopolitički i prometni položaj (blizina Slovenije oko 10 km i Italije oko 40 km, pristup autocesti oko 5 km, zračnoj luci Pula oko 80 km). Cestovni promet određen je sustavom državnih cestovnih pravaca te sustavom županijskih i lokalnih cesta. Prometnice vode prema moru, lukama, regionalnim centrima, industrijskim zonama te zbog toga imaju strateško značenje. Područje je poznato i po Istarskom ipsilonu koji je sustav autocesta u hrvatskoj mreži autocesta, a čine ga autocesta A8 (Matulji-Kanfanar) i A9 (slovenska granica - Kanfanar - Pula). Naziva se Istarski ipsilon zbog svog oblika nalik slovu Y, a sva se tri kraka spajaju kod Kanfanara u središnjoj Istri.

Organizirano prikupljanje otpada na području FLAG-a provodi komunalna tvrtka 6.Maj d.o.o. Umag. Gradovi vlasnici i korisnici usluga komunalnog poduzeća 6. Maj su gradovi Umag-Umago, Novigrad-Cittanova, Buje-Buie te općine Brtonigla-Vertenglio, Grožnjan-Grisignana

i Oprtalj-Portole. Predmet poslovanja sastoji se od obavljanja komunalnih djelatnosti: odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, prikupljanja, odlaganja i zbrinjavanja komunalnog otpada, održavanja groblja i obavljanja pogrebnih poslova te tržnice na malo. Tvrtka 6. Maj odvodnja d.o.o. Umag opslužuje cijeli FLAG na području odvodnje otpadnih voda. Cijelo područje FLAG-a opskrbljuje se vodom iz sustava Istarski vodovod d.o.o. Buzet koje je zaduženo i za vodoopskrbu većeg dijela Istarske županije. Sjedište je u Buzetu, a djeluje na pet odvojenih poslovnih jedinica u Bujama, Buzetu, Pazinu, Poreču i Rovinju i šest ispostava: Karojba, Kaštelir, Novigrad, Umag, Vrsar i Žminj. Proizvodnja vode odvija se u radnim jedinicama smještenim u blizini izvora odakle se crpi voda: Sveti Ivan, Gradole, Bulaž i akumulacijsko jezero Butoniga. Sustav opskrbe električnom energijom na području FLAG-a pripada distribucijskom području Istra kojim upravlja poduzeće Elektroistra Pula. Opskrba plinom na području FLAG-a postoji samo na području grada Umaga-Umago gdje je izgrađen spoj na magistralni plinovod Vodnjan – Umag.

1.1.5.1. Pomorski promet

Lučka uprava Umag-Novigrad upravlja lukama: Umag, Novigrad, Antenal, Kanegra, Savudrija, Zambratija, Stella Maris, Katoro, Lovrečica, Karigador, Dajla-Belveder, Dajla. Osnivač Lučke uprave je Istarska županija. Lučke djelatnosti za koje Lučka uprava daje koncesiju na postojećim objektima lučke podgradnje i lučke nadgradnje su:

- privez i odvez brodova, jahti, ribarskih, športskih i drugih brodova i plutajućih objekata;
- ukrcaj i iskrcaj putnika, vozila i tereta;
- ostale gospodarske djelatnosti koje su s djelatnostima iz točke 1. i 2. u neposrednoj ekonomskoj, prometnoj ili tehnološkoj svezi (npr. opskrba brodova i brodica, pružanje usluga putnicima, lučko tegljenje, agencijska i špediterska djelatnost, servisi lučke mehanizacije, održavanje i korištenje objekata podgradnje, nadgradnje i morskog akvatorija).

Prema Naredbi o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Istarske županije („Narodne novine“ 32/2011) luke otvorene za javni promet razvrstavaju se prema veličini i značaju za Republiku Hrvatsku:

1. Luke županijskog značaja na području FLAG-a: luka Umag – putnička luka, luka Novigrad – putnička luka te luka Antenal – teretna luka.
2. Luke lokalnog značaja na području FLAG-a: luka Kanegra, luka Savudrija, luka Zambratija, luka Katoro, luka Stella Maris, luka Lovrečica, luka Karigador te luka Dajla-Belveder.

Od navedenih luka Bašanija – Gamboc nije pod Lučkom upravom Umag-Novigrad.

Luka Umag međunarodna je luka i granični prijelaz otvoren tijekom cijele godine. Prvi je nautički ulaz u RH iz središnje Europe. Udaljen je 40 km od Trsta i 50 nautičkih milja od Venecije. Zbog čistoće mora i vrhunske opremljenosti posjeduje Plavu zastavu. Godine 2007. i 2008. luka Umag proglašena je najboljom lukom na hrvatskoj strani Jadrana. U sklopu luke posebne namjene – luke nautičkog turizma ACI marine, nalazi se 475 vezova u moru s priključcima za struju i vodu, 40 mjesta za smještaj plovila na kopnu te mogućnost prihvata jahti do 40 m dužine. Sadržaji dostupni unutar ACI marine Umag su recepcija s mjenjačnicom, bankomat, restoran, prodavaonica mješovitom robom, prodavaonica nautičke opreme i odjeće, kozmetički salon, servisna radionica, travel lift nosivosti 100 tona, sanitarni čvor s zasebnim odjeljkom za invalide, praonica rublja, parkiralište za osobna vozila, sustav za pristup internetu i pomorski granični prijelaz druge kategorije. U obuhvatu luke tvorene za javni promet je crpka za gorivo, granični prijelaz prve kategorije otvoren cijele godine, sidrište s napravama za privez,

iskrcajno mjesto za ribarska plovila preko 15 m dužine, nautički vez. Luka Novigrad osim svojstva luke je i pomorski granični prijelaz druge kategorije otvoren od 1. travnja do 31. listopada. U luci Novigrad postoji servis za plovila, komunalni, ribarski i nautički vez. Na operativnoj obali postoji iskrcajno mjesto za ribarska plovila preko 15 m, sanitarni čvorovi i posebni sanitarni čvor za invalide. Luka posebne namjene – luka nautičkog turizma Marina Nautica Novigrad, otvorena je tijekom cijele godine, a raspolaže s 400 vezova s priključcima za struju i vodu, uključujući suhe vezove. Sadržaji dostupni unutar marine Novigrad su dizalica nosivosti 80 tona, igla za skidanje jarbola, crpka za gorivo, servisna radionica, prodavaonica nautičke opreme, recepcija, parking, sanitarni čvor, praonica rublja. U samoj luci nautičkog turizma nalazi se hotel i benzinska stanica za plovila, dok se u blizini nalaze privatni smještaji, hitna pomoć, samoposluge, pekarnice, pošta, mjenjačnica, Internet kafić, taxi, autobusni kolodvor, ljekarna, suvenirnice, stomatološke ordinacije, tržnica te ribarnica. Luka otvorena za javni promet županijskog značaja Antenala namijenjena je za teretni promet i to ukrcaj, prekrcaj kamenih agregata. U luku mogu uplovljavati plovila do 10.000 GT. Luka otvorena za javni promet lokalnog značaja Savudrija namijenjena je za pristajanje, sidrenje i zaštitu plovila do 50 GT za ukrcaj, odnosno plovila čiji je gaz do 3,00 metra, za ukrcaj, iskrcaj putnika i robe te za ostale gospodarske djelatnosti koje su s ovim djelatnostima u međusobnoj gospodarskoj, prometnoj i tehnološkoj vezi. U luci postoji iskrcajno mjesto za ribarska plovila, komunalni vez, ribarski vez i u minimalnom opsegu nautički vez. Luka javnog prometa Zambratija namijenjena je za pristajanje i sidrenje manjih plovila sa niskim gazom i za obavljanje ostalih gospodarskih djelatnosti kao i luka Lovrečica. Luka Stella Maris je luka lokalnog značaja koja se koristi za nautički vez. U luci postoji ronilački centar i centar za iznajmljivanje plovila. Luka lokalnog značaja Katoro je luka namijenjena nautičkom vezu za manja plovila sezonskog karaktera. U luci je organizirano iznajmljivanje plovila za razonodu. Luka javnog prometa Karigador namijenjena je za pristajanje i sidrenje plovila do 300 GT odnosno plovila čiji je gaz do 2,00 metara i za ostale gospodarske djelatnosti u luci je iskrcajno mjesto za ribarska plovila preko 15 m. Luka javnog prometa Dajla namijenjena je za pristajanje i sidrenje manjih plovila sa niskim gazom. Luka Dajla – Belveder je luka lokalnog značaja u tijeku izgradnje gdje je idejni projekt već izrađen. U fazi izrade je dokumentacija o utjecaju na okoliš. Planirani početak izgradnje je tijekom 2018.g.

U Prilogu 7. nalazi se broj ribarskih plovila prema dužini i segmentu s matičnom lukom na području FLAG-a u 2015.g. Godine 2015. postojalo je 152 plovila s registracijom grada Umaga-Umago i 50 plovila s registracijom grada Novigrada-Cittanova.

Problemi koji postoje u lukama su: neujednačena razvijenost uslijed čega u pojedinim lukama nema dovoljan broj dizalica za sve vrste plovila, škvera za remont brodova i istezališta za mala plovila; nedovoljni standard komunalne opremljenosti luka (u pojedinim lukama nedostaju priključci struje i vode, kontejneri, ledomati); pojedine luke koje imaju internetski pristup imaju problem sa slabim signalom, dok druge nemaju nikako pristup internetu što uvelike otežava posao ribarima. Još jedan od velikih problema ovog područja su zastarjela oprema, nekorištenje energetske učinkovitih metoda u ribarstvu i akvakulturi, nedostatak višenamjenskih plovila za spašavanje (policija, vatrogasci, hitna pomoć) što potencijalno ugrožava život stanovnika koji se bave ribarskom djelatnošću, ali i drugih osoba koji plove ovim dijelom Jadrana. Svi ovi problemi su posljedica nedostatka izvora financiranja i projekata. Bitno za istaknuti je i činjenica kako čistoća luka nije zadovoljavajuća. To je posljedica neuključenosti dijela ribara i lokalnog stanovništva u čišćenje luka i mora kao i njihova ekološka neosviještenost. Problem je moguće riješiti njihovom edukacijom, poticanjem na razmišljanje o okolišu, odnosno sveukupnom senzibilizacijom na okolišnu problematiku.

1.1.5.2. Iskrcajna mjesta

Sukladno Odluci i ispravku Odluke o popisu iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru („Narodne novine“ broj 66/2009 i 64/2009), na području FLAG-a postoji pet iskrcajnih mjesta za plovila veća od 15 metara: Umag, Novigrad – Porporela, Savudrija, Karigador i Antenal. U iskrcajnim mjestima za brodove, pogotovo za vrijeme turističke sezone kada se turistički brodovi, nautičari i ribarska plovila zadržavaju u iskrcajnim mjestima, onemogućavaju prilaz jedni drugima. Još jedan od problema u iskrcajnim lukama je to što su mobilne mreže opterećene i imaju slab signal. Navedeno ribarima otežava unos podataka o iskrcanom ulovu nakon vaganja ulovljene ribe i drugih morskih organizama na iskrcajnom mjestu.

1.2. Gospodarske značajke područja

U segmentu gospodarskih značajki područja FLAG-a prikazane su glavne gospodarske djelatnosti, stanje gospodarstva te tržište radne snage. Dominantne djelatnosti u stvaranju ukupnog prihoda na ovom području su turizam poljoprivreda, ribarstvo, industrija, uslužne djelatnosti, mali proizvodni pogoni, trgovina naveliko i malo, autoprijevozništvo i građevinarstvo. U industriji su zastupljene djelatnosti obrade metala, stolarstva, kemijska, elektronička, distribucija električne energije. Prema broju trgovačkih društava u odnosu na djelatnost, dominiraju dvije uslužne djelatnosti: trgovina i poslovanje nekretninama, slijede razne poslovne usluge, a ostatak otpada na prerađivačku industriju, građevinarstvo, prijevoz, skladištenje i veze, hotele i restorane, te ostale djelatnosti, odnosno poljoprivredu i rudarstvo. Na području FLAG-a je u 2015.g. postojalo 1.817 poslovnih subjekata, što je 18% od ukupnog broja registriranih poslovnih subjekata u Istarskoj županiji. Uspoređujući 2012.g. te 2014.g. vidljivo je da je u 2014.g. broj registriranih poslovnih subjekata porastao za 12%. Najveći broj gospodarskih subjekata zabilježen je gradu Umagu-Umago (966) gdje ih je više nego u ostalim gradovima i općinama zajedno. Slijedi ga grad Buje-Buie s 363 te grad Novigrad-Cittanova s 346 registriranih poslovnih subjekata u 2015.g. Manje od 100 poslovnih subjekata imaju općine Brtonigla-Verteneglio (77), Oprtalj-Portole (43) te Grožnjan-Grisignana koja broji najmanje poslovnih subjekata (22).

U Tablici 2. je prikazan broj aktivnih gospodarskih subjekata na području FLAG-a za 2014.g. i 2015.g.

Tablica 2. Broj aktivnih gospodarskih subjekata na FLAG područja za 2014.g. i 2015.g.

JLS	2014.	2015.
Umag-Umago	919	966
Novigrad-Cittanova	315	346
Buje-Buie	330	363
Brtonigla-Verteneglio	67	77
Grožnjan-Grisignana	19	22
Oprtalj-Portole	37	43
FLAG	1.687	1.817

Izvor: www.hgk.hr, Registar poslovnih subjekata, preuzeto 10. ožujka 2017.g.

1.2.1. Glavne gospodarske djelatnosti

Utjecaj mediteranske i blage kontinentalne klime na području FLAG-a doprinio je razvoju određenih gospodarskih djelatnosti. Prirodni potencijali utjecali su na razvoj poljoprivrede, a osim navedenog sama lokacija je odličan preduvjet za razvoj cjelogodišnjeg turizma.

Glavna gospodarska grana grada Umaga-Umago jest turizam, odnosno djelatnosti pružanja smještaja i prehrane. Od industrije posebno su značajne prehrambena (prerada rajčice i proizvodnja koncentrata od rajčice) i kemijska (proizvodnja samoljepljivih traka, fleksibilne ambalaže te brodskih boja i lakova), dok je treća najznačajnija gospodarska grana poljoprivredna proizvodnja gdje prednjači proizvodnja povrća, grožđa, vina, maslinovog ulja i meda. Obrtnici se bave proizvodnjom, ugostiteljstvom i turizmom, trgovinom, ribarstvom i autoprijevozom, dok mali poduzetnici čine osnovnu strukturu gospodarstva grada Umaga-Umago.

Grad Novigrad-Cittanova je u prošlosti bio prepoznatljiv kao mali ribarski gradić. Šezdesetih godina prošlog stoljeća veći se broj ljudi zapošljavao u tekstilnoj industriji i obližnjem kamenolomu ili je većina njih dnevno migrirala u obližnje gradove. Usporedno s tim razvijala se i poljoprivreda - vinogradarstvo i maslinarstvo u manjim poljoprivrednim gospodarstvima. Ranih sedamdesetih godina započeo je intenzivan razvoj turizma. Danas su najvažnije djelatnosti hotelijerstvo i turizam, građevinarstvo, poljoprivreda, ribarstvo i druge uslužne djelatnosti.

Na području grada Buja-Buie poljoprivreda se uglavnom odnosi na uzgoj maslina i vinove loze. Značajan je izvor prihoda za veliki broj stanovnika i najzastupljenije je dopunsko zanimanje građana. Pogodan prometni položaj, blizina regionalnih centara te raznovrsna turistička ponuda u priobalju (turističko naselje Kanegra) i unutrašnjosti teritorija čine temeljni potencijal za razvoj turizma na području grada Buja-Buie. Do sada je već razvijen niz turističkih proizvoda: Vinska cesta Bujštine, Ceste maslinova ulja, mreža pješačkih i biciklističkih staza koja se uklapa u mrežu na razini županije i šire, kulturni itinereri posebno u starim gradskim jezgrama, obnovljena trasa nekadašnje uskotračne željezničke pruge Parenzana, koja se koristi kao pješačko-biciklistička staza i lovni turizam.

Većina aktivnog stanovništva općine Brtonigla-Verteneglio bavi se poljoprivredom, stoga je Općina bogata raznim strukturama s velikim razvojnim i proizvodnim potencijalom kao što su poljoprivrednici, primarni proizvodi visoke kvalitete kao npr. vino, masline i maslinovo ulje, sir, riba, tartufi, meso, istarski pršut, povrće, jedinstveno mirisno i aromatično bilje. Turistička djelatnost druga je osnovna gospodarska grana u Općini.

Ekonomija općine Grožnjan-Grisignana počiva na turizmu, poljoprivredi i uslužnim djelatnostima. Radi se o malim poduzetnicima koji se bave trgovinom, uslugama popravka i montaže, te proizvodnjom manjeg opsega. Nekoliko autoprijevoznika i građevinskih poduzetnika nudi usluge dijelom namijenjene turizmu, revitalizaciji te stvaranju novih turističkih kapaciteta. Po broju zaposlenih statistički prednjače industrija, trgovina i poljoprivreda. Osnovne djelatnosti gospodarstva općine Oprtalj-Portole bazirane su na uslužnim djelatnostima i malim proizvodnim pogonima. Tu spadaju privatni poduzetnici koji se bave trgovinom ili pružaju usluge popravka ili montaže, autoprijevoznici, građevinari. Zanati i manji pogoni proizvodnih djelatnosti omogućuju neprekinut život mjesta. Ekonomski status omogućen je radom stanovnika u obližnjim većim središtima, a u novije vrijeme razvijaju se turističke djelatnosti (agroturizam i sl.). U Prilogu 8. prikazani su zaposleni prema područjima djelatnosti i spolu po JLS-ovima FLAG-a. U Prilogu 9. prikazani su zaposleni prema glavnim izvorima sredstava za život.

1.2.1.1. Ribarstvo i akvakultura

Ribarstvo na području FLAG-a uglavnom je lokalnog značenja kao izvor posla i primanja za značajan broj ribarskih obitelji. Najzastupljenije vrste u ulovu i iskrcaju su srdela, inćun, muzgavac, trlja blatarica i list. Za umaški zaljev karakterističan je izlov Jakopovih kapica.

Prema iskrcajnim mjestima jedinica lokalne samouprave FLAG-a iskrcaj (u kilogramima) je rastao od 2012.g. do 2015.g. u svim iskrcajnim mjestima, jedino je u luci Karigador zabilježen značajan pad u odnosu na prethodne godine. Ukupan iznos iskrcane ribe i drugih morskih organizama na području FLAG-a u 2015.g. iznosio je 768.849,81 kilograma, za razliku od 2012.g. kada je iznosio 432.722,64 kilograma. Najveći je ulov u kilogramima i to bijele ribe, mekušaca te školjkaša koji u lukama gradova Umag-Umago i Novigrad-Cittanova čine polovinu od ukupnih iskrcanih riba i drugih morskih proizvoda. U Prilogu 10. dan je pregled iskrcaja ribe i drugih morskih organizama (u kg) po iskrcajnim mjestima JLS-a od 2012.g. do 2015.g.

Ako se gleda iskrcaj prema matičnoj luci plovila u 2015.g., ukupan iskrcaj plovila na području FLAG-a iznosio je 936.609,59 kilograma. Najviše u Novigradu-Cittanova (425.953,08), dok u lukama Umaga-Umago 394.998,17 kilograma, a u luci Karigador 115.658,34 kilograma. U Prilogu 11. prikazan je iskrcaj ribe i drugih morskih organizama (u kg) prema matičnoj luci plovila u 2015.g.

Uzgoj morske ribe i školjki može predstavljati vrlo značajnu gospodarsku djelatnost, a potrebno ju je razvijati prvenstveno u potencijalu uzgoja školjaka koji se trenutačno odvija u Savudrijskoj vali. U registru uzgajivača školjki trenutačno su samo dva uzgajivača koja imaju važeću povlasticu za uzgoj. Na području FLAG-a postoji ukupno 176 plovila, najviše u gradu Umagu-Umago (122), zatim u gradovima Novigrad-Cittanova (50) i Buje-Buie (3) dok je u općini Brtonigla-Verteneglio samo jedno plovilo za lov mrežama stajaćicama. Prema tipu plovila najviše je plovila za lov mrežama stajaćicama (84) kojih je većina u gradu Umagu-Umago (64). Navedeni podaci o vrstama plovila na području FLAG-a za 2015.g. predstavljeni su u Prilogu 12.

Na području FLAG-a izdane su 182 povlastice za gospodarski ribolov. Većina povlastica su valjane i aktivne povlastice, dok je jedna, na području grada Novigrada-Cittanova pohranjena¹. Pohranjena povlastica označava da ovlaštenik povlastice posjeduje sezonski obrt, dozvolu za rekreacijski ribolov i/ili obavljanja druge djelatnosti plovilom. U Prilogu 13 nalazi se broj aktivnih i pohranjenih povlastica za gospodarski ribolov na području FLAG-a u 2015.g., dok su u Prilogu 14 detaljnije objašnjene ribolovne zone.

Područje FLAG-a ima različite vrste morske flore i faune. Međutim, na području je još uvijek jako velik broj neistraženih vrsta i staništa što je posljedica malog broja istraživanja. Također, jedan od problema je i nepristupačan i za ovo područje odgovarajući sustav praćenja ribljevog fonda na ovom području kao ni kretanja riba.

¹ Povlasticu za ribolov ovlaštenik povlastice mora pohraniti u Ministarstvu:

- ako se plovilom na koje je izdana povlastica nije obavljao gospodarski ribolov dulje od 6 mjeseci ili su dostavljeni očevidnici bez ulova,
- u slučaju kada se plovilo namjerava koristiti u druge svrhe, a ne u svrhu obavljanja gospodarskog ribolova,
- ako se utvrdi da ovlaštenik povlastice za ribolov kojem je izdana povlastica za ribolov nema plovilo, alate i opremu za ribolov,
- u slučaju da vlasnik plovila proda plovilo, a ovlaštenik povlastice povlasticu za ribolov želi zadržati radi prebacivanja prava iz povlastice za ribolov na novo plovilo,
- u slučaju prestanka pravne ili poslovne sposobnosti ovlaštenika povlastice za ribolov, ako u povlasticu za ribolov nije upisan drugi ovlaštenik.

Akvakultura ili lagunarno ribarstvo počeli su se razvijati još u Rimsko doba, te u Kini, Japanu, Indiji i Egiptu još prije 4.000 godina. Još su tada bile uočene opasnosti po riblji fond uslijed intenzivnog lova, mada se tehnologija ribolova do danas značajno promijenila. Brojnim znanstvenim zapisima utvrđeno je da se riblji fond značajno osiromašio, izuzev sitne plave ribe koja je, doduše puno manjih lovnih dimenzija nego prije 30-tak godina. Stoga je marikultura, nesumnjivo jedino od izvjesnijih budućih rješenja u problematici morskog ribarstva. U Prilogu 15 prikazane su mogućnosti razvoja akvakulture u gornjem dijelu Istre.

1.2.1.2. Turizam i ugostiteljstvo

Područje FLAG-a obiluje suncem tijekom cijele godine što je uvelike utjecalo na razvoj turizma. Grad Umag-Umago prepoznatljiv je po visokokvalitetnim smještajnim kapacitetima. Na području općine Brtonigla-Verteneglio smjestio se jedan od najvećih hrvatskih autokampova „Camping IN Park Umag“. Kamp čini oko 200 jedinica za smještaj koji može biti na parcelama, u mobilnim kućicama te u Superior kućicama. Turističke zajednice gradova Umag-Umago, Novigrad-Cittanova i Buje-Buie, općine Brtonigla-Verteneglio te turističke kompanije Istraturist Umag i Aminess hotels & campsites oformile su prvi klaster turističkih zajednica u RH. Cilj klastera je produžiti turističku sezonu i boravak turista na ostale mjesece u godini izvan ljetne sezone, povećati potrošnju i unaprijediti kvalitetu svoje ponude te učvrstiti poziciju destinacije idealne za odmor i utjecati na ponovni dolazak turista. Klaster je formiran pod nazivom ColoursofIstria. Osnivači klastera zajednički rade na razvoju turizma regije sjeverozapadne Istre. Klaster je usmjeren na razvoj pet glavnih proizvoda: tenis, biciklizam, nogomet, gourmet i wellness. Grad Umag-Umago ostvaruje veći broj dolazaka i noćenja u 2016.g. nego ostale općine i gradovi zajedno. U Prilogu 16 vidljivo je da je broj dolazaka i noćenja veći u gradovima i općinama koje imaju pristup moru za razliku od onih u unutrašnjosti Istre. Grad Umag-Umago ostvaruje 9,43% dolazaka i noćenja od ukupnog broja u Istarskoj županiji. Od njega veći postotak ostvaruju sljedeći gradovi i općine: Medulin (10,77%), Poreč (12,40%) i Rovinj (13,75%). U svim općinama i gradovima FLAG-a broj noćenja i dolazaka povećao se u odnosu na 2015.g. Gledajući dolazak turista po zemljama, najveći je broj turista iz Slovenije, Austrije, Njemačke i Italije. Usporedno, od 2012.g. broj dolazaka turista iz svih država je rastao osim iz Italije i Nizozemske gdje je broj turista u 2012.g. bio veći nego u 2015.g. Podaci su dostupni za gradove Umag-Umago, Novigrad-Cittanova, i Buje-Buie te djelomično za općine Brtonigla-Verteneglio i Oprtalj-Portole. Za ostale općine FLAG-a podaci nisu dostupni ili su tajni. U Prilogu 17 prikazan je promet turista po državama dolaska. Smještajni kapaciteti na području FLAG-a nisu se previše mijenjali uspoređujući 2013.g., 2014.g. i 2015.g. Najviše soba u 2015.g. je u gradu Umagu-Umago s 22.717 postelja te slijedi grad Novigrad-Cittanova s 3.892 sobe i 11.806 postelja. Podaci za općine Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole nisu dostupni. Detaljniji podaci o smještajnim kapacitetima prikazani su u Prilogu 18.

Dobre rezultate koje područje ostvaruje putem turističke djelatnosti mogli bi iskoristiti i ribari. Veliku zainteresiranost turista za more, ribolov, sportove na i ispod vode, tradiciju i hranu s ovog područja trebaju iskoristiti i osobe koje se bave ribarstvom. Međutim, njihova needuciranost o regulativi i mogućnostima ih koči u tome i vodi do niske razine diversifikacije prihoda (slaba iskorištenost mogućnosti prihodovanja od turizma).

1.2.2. Stanje gospodarstva

Istarska županija nalazi se pri samom vrhu razvijenosti RH. Tako 2 JLS pripadaju u 8. skupinu razvijenosti te su jedni od najrazvijenijih gradova RH. U usporedbi s ostalim gradovima i općinama u FLAG-u nisu vidljive veće razlike prema svim pokazateljima razvijenosti. Važno

je napomenuti kako se cijelo područje FLAG-a nalazi u 7 razvojnoj skupini. Podaci o vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za JLS-ove u sastavu FLAG-a prikazani su u Tablici 3.

Tablica 3. Indeks razvijenosti JLS FLAG-a (razdoblje 2014.-2016.), 2018. (Izvor: MRRFEU)

JLS	Razvojna skupina JLS	Indeks razvijenosti JLS	Vrijednosti osnovnih pokazatelja za JLS					Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65), (2011.) (%)
			Prosječni dohodak po stanovniku (kn)	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku (kn)	Prosječna stopa nezaposlenosti (%)	Opće kretanje stanovništva (2016./2006.)	Indeks starenja (2011.)	
Umag - Umago	8	112,28	35.106,69	6.720,07	6,17%	106,12	127,9	21,83%
Brtonigla - Verteneglio	7	105,107	27.103,90	5.110,42	4,83%	100,75	147	10,35%
Novigrad - Cittanova	8	108,882	32.624,10	7.743,09	5,13%	108,87	137,5	8,21%
Buje - Buie	7	105,555	29.167,29	3.017,99	6,68%	98,4	140,3	18,30%
Grožnjan - Grisignana	6	103,17	24.466,98	3.980,90	5,87%	91,58	147	14,44%
Oprtalj - Portole	5	101,094	24.880,41	2.824,39	5,90%	90,09	189,7	14,58%
FLAG	6,83	106,01	28.891,56	4.899,48	5,76%	99,30	148,23	14,62%

1.2.3. Tržište radne snage

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje broj nezaposlenih na području FLAG-a smanjivao se od 2013.g. do 2016.g. s izuzetkom 2014.g. kada je 988 osoba bilo nezaposleno. Taj broj se smanjio za 40% te je u 2016.g. godišnji broj nezaposlenih iznosio 609 osoba. Najveći broj nezaposlenih je u gradu Umagu-Umago, iako se taj broj smanjio za gotovo 50% od 2013.g. do 2016.g. Najmanji broj nezaposlenih je u općini Grožnjan-Grisignana, gdje je 2016.g. samo 11 osoba bilo nezaposleno. Registrirana nezaposlenost na području FLAG i novozaposlene osobe na području FLAG-a od 2013.g. do 2016.g. te stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti u 2011.g. prikazani su u Prilogu 19.

Problem s kojim se područje FLAG-a susreće jest u iseljavanju mladih, što predstavlja zabrinjavajući trend i u cijeloj RH, a ne samo na FLAG području. Uz to, na području je prisutan i problem nedostatka mladih u sektoru ribarstva odnosno njihova nezainteresiranost za ribarsku djelatnost kao i nepoznavanje ribarske tradicije ovog područja. Potrebno je omogućiti stjecanje vještina i znanja o ribarskim djelatnostima, ribarskoj tradiciji, očuvanju podmorja, što može utjecati na povrat privlačnosti ovog sektora kod mladih, odnosno povećanja interesa za pokretanjem poduzetničkih inicijativa u sektoru ribarstva i akvakulture. Pomoć prilikom pokretanja poduzetničkih inicijativa su sredstva iz EU i drugih fondova, ali da bi ih mogli koristiti potrebno je prvo se upoznati s mogućnostima koje proistječu iz njih.

1.3. Demografske i socijalne značajke područja

Prema podacima iz 2011.g. na području FLAG-a je živjelo 26.206 stanovnika što je blaži porast u usporedbi s 2001.g. kada je živjelo 25.588 stanovnika. Porast broja stanovnika s obzirom na 2001.g. ostvaren je u gradovima Umagu-Umago, Novigradu-Cittanova, Buje-Buie te općini

Brtonigla-Verteneglio, dok je u općinama Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole zabilježen blaži pad što je prikazano Tablicom 4.

Tablica 4. Broj stanovnika po Popisu stanovništva iz 2001.g. i 2011.g.

JLS	2001.	2011.
Umag-Umago	12.901	13.467
Novigrad-Cittanova	4.002	4.345
Buje-Buie	5.340	5.182
Brtonigla-Verteneglio	1.579	1.626
Grožnjan-Grisignana	785	736
Oprtalj-Portole	981	850
FLAG	25.588	26.206

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011.g., preuzeto 10. ožujka 2017.g.

U nastavku je prikazana spolna i starosna struktura stanovništva na području FLAG-a.

Tablica 5. Spolna i starosna struktura JLS-a u 2011.g.

JLS	Udio žena (%)	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starenja
Umag-Umago	51	42,3	127,9	22,6
Novigrad-Cittanova	52	42,9	137,5	24,5
Buje-Buie	51	43,1	140,3	23,5
Brtonigla-Verteneglio	49	43,3	147,0	23,7
Grožnjan-Grisignana	51	44,6	147,0	26,4
Oprtalj-Portole	51	45,5	189,7	28,1
FLAG	50,8	43,6	148,2	24,7

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011.g., preuzeto 10. ožujka 2017.g.

Spolna struktura pokazuje izjednačenost u broju muškaraca i žena na području FLAG-a. Prosječna starost iznosi 43,6 godina što je više od prosjeka Istarske županije (43,0). Koeficijent starenja nešto je manji od koeficijenta na području Županije (24,9) međutim indeks starenja je znatno veći nego na području Istarske županije (136,8). U usporedbi s RH vidljivo je da je stanovništvo FLAG-a znatno starije. Indeks starenja RH iznosi 115 dok je koeficijent starenja 24,1.

1.3.1. Obrazovna struktura

Obrazovna struktura FLAG-a je u odnosu na ostatak RH relativno dobra, ali osjetan je nedostatak stručnjaka s visokom naobrazbom i znanstvenim zvanjima, što je dugoročno razvojno ograničenje FLAG-a i aspekt koji se mora poboljšati. Obrazovna struktura radno aktivnog stanovništva ne odgovara u dovoljnoj mjeri potrebama postojećih tvrtki, odnosno tržištu rada, a dio obrazovanog stanovništva odlazi u veće gradove ili u druge države u potrazi za radnim mjestima. Brojka od 161 osoba bez škole i 229 osoba koje su završile do tri razreda osnovne škole su zabrinjavajuće, ali to je vjerojatno posljedica velikog broja starijih osoba. Struktura obrazovanih kadrova na razini srednjeg i visokog obrazovanja ne odgovara potrebama gospodarstva kao i kompetencije obrazovanih kadrova koje nisu u skladu s potrebama gospodarstva. Mladi sve više odlaze u druge gradove i nisu zainteresirani za djelatnost ribarstva ni u kojem smislu. Samo 0.7% stanovništva je bez škole dok je najveći postotak osoba sa srednjom školom (55%). Broj stanovnika koji je visokoobrazovan je 3.377. Detaljniji podaci o stanovništvu koje je starije od 15 godina prema stupnju obrazovanja i spolu vidljivi su u Prilogu 20.

2. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA PODRUČJA FLAG-A

2.1. SWOT – Snage, slabosti, prilike i prijetnje područja FLAG-a

U nastavku se nalazi tablica SWOT analize za područje FLAG-a koja proizlazi iz prethodno predloženog opisa područja FLAG-a i analiza konkretnih razvojnih potreba/problema područja na koje će ciljevima, prioritetima i mjerama djelovati LRSR.

Tablica 6. SWOT analiza za područje FLAG-a

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • FLAG obuhvaća područje od 367 km² na kojem se nalaze raznolika prirodna (ušće rijeke Mirne i Istarske toplice) i kulturna bogatstva (muzejska građa Muzeja Lapidarium, muzejska građa Muzeja grada Umaga-Umago, podmorska arheološka zona od granice Slovenije do Umaga-Umago, kulturno-povijesna cjelina grada Umaga-Umago te podmorska arheološka zona Umag-Novigrad, kulturno-povijesna cjelina grada Novigrada-Cittanova, grada Buje-Buie, općine Grožnjan-Grisignana, naselja Kostanjica, Završje, Oprtalj utvrđeno naselje Kaštel i drugo). • Povoljan geopolitički i prometni položaj (blizina Slovenije (oko 10 km) i Italije (oko 40 km), pristup autocesti oko 5 km, zračnoj luci-Pula oko 80 km). • Područje karakterizira izvrsna kakvoća mora, visok stupanj saliniteta, najveći raspon plime i oseke te velika raznolikost morskog staništa koja utječe na iznimnu kvalitetu proizvoda u ribarstvu. • Strujanje vode - veliki i brzi raspon plime i oseke doprinosi gibanju mora što uzrokuje veću kretanju ribe što pogoduje ribarima ovog područja. • Područje karakterizira blaga mediteranska i kontinentalna klima. • Duga tradicija i iskustvo u ribarstvu te prijenos znanja i vještina ribara „s koljena na koljeno“. • Specifična ponuda ovog kraja su školjke (kaneštreli i kapesante) prepoznatljivi na svjetskoj gastronomskoj karti. • Na području FLAG-a postoji pet registriranih iskrcajnih mjesta za plovila preko 15 m (Umag, Novigrad, Savudrija, Karigador i Antenal).	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak mlade radne snage koja bi se bavila ribarstvom. • Mladi nisu educirani o ribarskim djelatnostima, ribarskoj tradiciji, očuvanju podmorja što onemogućava bilo kakav interes s njihove strane. • Domaći kvalitetni proizvodi se izvoze u zapadne zemlje, dok se uvoze proizvodi koji su zaleđeni i lošije kvalitete. • Nedovoljan broj dizalica svih vrsta plovila, škvera za remont brodova i istezališta za mala plovila. • Nedovoljno razvijena infrastruktura i nedovoljno visoki standard komunalne opremljenosti luka (priklučci struje i vode, kontejneri, ledomati). • Trenutačni broj vezova u lukama je nedostatan, posebice za strane brodice koje se onda vežu „na divlje“. • Nedostatak višenamjenskih plovila za spašavanje (policija, vatrogasci, hitna pomoć). • U Brtonigli-Verteneglio i Grožnjanu-Grisignana nedostaje ribarnica (prostor za prodaju). • Postojeći gat u Umagu-Umago nije adekvatan i potrebna je njegova nadopuna. • Nedostatak ciljno usmjerenih, adekvatnih manifestacija/sajmova/fešti na FLAG području koje bi promovirale ribarsko područje kao takvo i postale međunarodno prepoznate. • Nedostatak vlastitih izvora financiranja za nova ulaganja i nove projekte. • Korištenje zastarjele tehnologije u ribarstvu i nedostatak značajnijih investicija i inovativnih projekata. • Iskrcajne luke pokriva Internet koji ima jako slab signal i čiji su operateri preopterećeni što ribarima otežava unos podataka o

<ul style="list-style-type: none"> • Iskrcajne luke su opremljene uređajima za privez, osvijetljene su i energetske opremljene (struja, voda, web kamere). • Na području grada Umaga-Umago postoje morske zone pomorskog prometa, a to su: lučko područje Umag, luke Savudrija, Zambratija, Kravljirt i Lovrečica, Alberi – Skiper, Alberi, Borozija i Stella Maris. • U luci Umag, sredstvima EU (PHARE) i sredstvima MPRRR, izgrađen je gat koji je u potpunosti namijenjen ribarima. • Ulaz u luku Umag produbljen je 4,5 metara kako bi se omogućilo uplovljavanje većih plovila s dubljim gazom. • U suradnji s udrugom IstraMet, postavljena je meteo postaja na operativnoj obali u Novigradu-Cittanova i Umagu-Umago. • Razvijen nautički turizam čemu doprinose dvije luke nautičkog turizma – marine Umag i Novigrad – Luka I. • Na području je razvijen turizam koji pogoduje gospodarskom ribolovu i prodaji ribe/školjaka. • Ribari s područja FLAG-a su članovi četiri zadruge i to: Ribarske zadruge Umag, “Ostriga” zadruge za ribarstvo i trgovinu, “Sargus” zadruge za proizvodnju i izlov ribe i školjaka te Ribarske zadruge “Istra”. • Ribari ostvaruju dobru komunikaciju s lokalnim i državnim institucijama, kao i s Lučkom upravom i Lučkom kapetanijom. • Ribari s područja FLAG-a svake godine sudjeluju na međunarodnom sajmu ribarstva i ribarske opreme „Crofish“ na kojem se predstavljaju izlagači iz Hrvatske, Italije i Slovenije. • Lokalni ribari i ugostitelji imaju odličan odnos što ugostiteljima omogućava da u svojim restoranima uvijek imaju svježiju ribu i školjke. • Lokalnu akcijsku grupu u ribarstvu - FLAG čini 13 članova među kojima su stručni i iskusni predstavnici sektora ribarstva, marikulture i akvakulture, te su prepoznati kao važan dionik od strane lokalnog stanovništva. 	<p>iskrcanom ulovu nakon vaganja ulovljene ribe i drugih morskih organizama na iskrcajnom mjestu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niska razina diversifikacije prihoda ribara (slaba iskorištenost mogućnosti prihodovanja od turizma koji je povezan s ribolovnom tradicijom). • Tehničke karakteristike i čistoća luka nisu zadovoljavajuće. • Ulaz u luku Novigrad nije dovoljno dubok, što onemogućuje prilaz većim plovilima. • Lokalno stanovništvo nije dovoljno ekološki osviješteno što se očituje malom odazivu akciji čišćenja mora, luka i podmorja. • Slaba informiranost o endemskim i zaštićenim vrstama podmorja područja FLAG-a “Pinna nobilis”. • Nedovoljna razina informiranosti lokalnih ljudi i turista o događanjima vezanih uz more, podmorje i morske aktivnosti. • Područje posjeduje bogatu gastronomsku ponudu koja nije adekvatno brendirana i marketinški popraćena. • Na području nisu razvijeni dodatni sadržaji kao što su sportski ribolov, ronilački turizam, kajak, veslanje i drugi sportovi na vodi i pod vodom. • Jako malo područja FLAG-a je predviđeno (definirano) za uzgoj školjaka. • Članovi i lokalno stanovništvo nisu dovoljno upoznati s fondovima EU i prilikama koje iz njih proizlaze.
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Stručno osoblje FLAG-a ima dugogodišnje iskustvo u radu na pripremi i provedbi EU i nacionalnih projekata te u upravljanju neprofitnim organizacijama. • Dobra politička koordinacija JLS-ova koji su članovi/osnivači FLAG-a i njihova podrška projektima u cilju poticanja gospodarske djelatnosti ribolova i njegove održivosti. 	
<p>PRILIKE</p>	<p>PRIJETNJE</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji što doprinosi širenju tržišta. • Mogućnost korištenja sredstava iz EU fondova i nacionalnih programa za poboljšanje poslovne klime i novih oblika turizma. • Financiranje programa i projekata unutar CLLD Strategije kroz Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za razdoblje 2014 – 2020. • Suradnja sa FLAG - ovima u Hrvatskoj i inozemstvu u cilju zajedničkog djelovanja i međusobne suradnje. • Mogućnost dodatnog razvoja malog i srednjeg poduzetništva u sektoru ribarstva kroz mjere poticanja iz programa/proračuna JLS-a na FLAG području. • FLAG područje posjeduje veliki potencijal za razvijanje marikulture (uzgoj ribe, školjaka i spužvi). • Snažni razvoj ribolovnog turizma uslijed rastućih potreba i interesa turista za takvom vrstom usluge. • Mogućnost razvijanja ronilačkog turizma uslijed pogodnih plitkih dijelova podmorja, podmorskih arheoloških lokaliteta i bogate flore i faune (prapovijesna brodica i naselje u Zambratiji, ostaci potopljene antičke luke u Savudriji, olupina Coriolanus i sl.). • Mogućnost razvoja sportova na vodi i pod vodom uslijed interesa turista za takvom vrstom usluge. • Otvaranje ribarskog muzeja u kojem će biti izložena stara ribarska oprema i načini ribolova kroz povijest. • Veliki interes turista za ribarstvo i ribarsku tradiciju. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klimatske promjene. • Ekološke katastrofe. • Terorističke prijetnje. • Negativni demografski trendovi (starenje populacije, migracija mladih i druge aktivne radne snage a posebice mladi ljudi nisu zainteresirani za ribarstvo). • Utjecaj ekonomske krize na lokalno stanovništvo. • Lokalno stanovništvo najviše kupuje uvezenu smrznutu ribu koja je cjenovno pristupačnija umjesto svježe koju ulove ribari. • Preveliko administrativno i porezno opterećenje ribara zbog čega oni često prodaju na „crno“ - prijetnja sive ekonomije. • Prevelik utjecaj velikih kompanija na konkurentnost malih poduzetnika-ribara. • Politička nestabilnost i nefunkcionalna državna/ regionalna/ lokalna tijela nadležna za provođenje mjera/programa poticanja i razvoja ribarstva. • Česte izmjene zakonskih i podzakonskih propisa te međusobno neusklađeni zakonski propisi. • Komplicirana i spora administracija. • Nesigurnost naplate roba i usluga. • Nestabilnost i nepredvidivost porezne politike i visoka stopa PDV-a. • Otvoreno EU tržište što dovodi do povećanja konkurencije. • Veliki broj radnika (članova posade) koji rade „na crno“. • Porast populacije dupina. • Velik promet na moru kojeg najviše čine osobe koje ne poznaju pravila plovidbe te ugrožavaju ribare i njihova plovila te ronioce koji su označeni ronilačkim plutačama.

<ul style="list-style-type: none"> • Interes i potreba za edukativnim djelatnostima vezanim uz primorje, živi svijet i ribarsku tradiciju. • Mogućnosti razvijanja edukativnih šetnica kojima će se prolaznike informirati o prirodnim i kulturnim bogatstvima • Mogućnost postavljanja podvodnih edukativnih šetnica i staza • Mogućnost promocije domaćih morskih jela (osobito od zapostavljenih vrsta riba i rakova) kroz ribarske fešte i knjige recepata • Pojačani interes turista za sljedivost hrane što omogućava postavljanje štandova na obali na kojima će ribari izlagati i prodavati svoje proizvode i odmah ljudima objasniti kako će te proizvode pripremiti • Potencijal uspostave zone posebnog upravljanja u svrhu povećanja ribljeg fonda i razvoja nove turističke ponude • Mogućnost razvoja kulturnog turizma 	
--	--

Izvor: Materijal izrađen od strane radne skupine FLAG-a, 2017.g

Elementi koji su identificirani u SWOT analizi pružaju širok uvid u probleme s kojima se FLAG suočava te su iskorišteni kao temelj za utvrđivanje konkretnih problema i razvojnih potreba. U nastavku su prikazani utvrđeni problemi i razvojne potrebe područja.

Tablica 7. Prikaz problema i razvojnih potreba koji se rješavaju provedbom LRSR-a ZNAČAJKE PODRUČJA

Problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • Neadekvatna tehnologija u ribarskim lukama i iskrcajnim mjestima. • Korištenje zastarjele tehnologije u ribarstvu i akvakulturi i nedostatak značajnijih investicija i inovativnih projekata. • Na FLAG području ima jako malo mladih osoba u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti. • Tehničke karakteristike i čistoća luka nisu zadovoljavajuće. • Lokalno stanovništvo nije ekološki osviješteno što se očituje malom odazivu akcijama čišćenja mora, luka i podmorja • Morska flora i fauna nije u dovoljnoj mjeri zaštićena i ojačana. • Područje posjeduje bogatu gastronomsku ponudu koja nije 	<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšati tehnologiju u ribarskim lukama i iskrcajnim mjestima. • Poticati inovativne projekte i korištenje suvremene tehnologije u ribarstvu i akvakulturi. • Poticati mlade osobe na pokretanje poslovanja u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti. • Podići ekološku osviještenost lokalnog stanovništva i uključiti ih u čišćenje luka, mora i podmorja. • Povećati riblji fond te zaštititi morsku floru i faunu. • Promovirati i prezentirati turistima bogatu gastronomsku ponudu FLAG područja. • Podići razinu svijesti građana o potrošnji i konzumaciji ribe i drugih morskih organizama putem edukacija.

<p>adekvatno brendirana i marketinški popraćena.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niska razina konzumacije ribe lokalnog stanovništva zbog otežane kupnje. • Međunarodna suradnja nije dovoljno razvijena. • Mladi nisu educirani o ribarstvu što još dodatno smanjuje njihovu zainteresiranost za isto. • Nedostatak adekvatnih manifestacija/sajmova/fešta na FLAG području koje bi promovirale ribarsko područje kao takvo i postale međunarodno prepoznate. • Prihodi područja nisu diversificirani. • Članovi i lokalni dionici nisu dovoljno upoznati s EU i drugim fondovima te prilikama koje iz njih proizlaze. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšati suradnju s drugim FLAG područjima putem razmjene iskustava i upoznavanjem s njihovim primjerima dobre prakse. • Održati edukacije u cilju popularizacije održivog ribarstva i ribolovne tradicije koje bi rezultirale zainteresiranošću mladih. • Održati manifestacije/sajmove/fešte na FLAG području koje bi promovirale ribarsko područje kao takvo i postale međunarodno prepoznate. • Organizirati edukacije u svrhu upoznavanja lokalnog stanovništva s mogućnostima diversifikacije prihoda te pružiti podršku prilikom pokretanja dodatnih sadržaja. • Upoznati članove i lokalne dionike s mogućnostima financiranja iz EU i drugih fondova.
--	--

Izvor: Materijal izrađen od strane radne skupine FLAG-a, 2017.g

3. VIZIJA I RAZVOJNI CILJEVI PODRUČJA FLAG-A

Vizija sadrži prikaz željenog i ciljanog stanja područja FLAG-a:

Područje FLAG-a „Pinna nobilis“ fokusirano je na održivo ribarstvo zahvaljujući sinergiji razvoja s turizmom te održivom korištenju kulturno-povijesne, prirodne, ribarske i pomorske baštine.

3.1. Ciljevi, mjere, rezultati i podmjere LRSR za područje FLAG-a temeljeni na mogućnostima OP za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020.

SMART CILJ 1 – Ojačati konkurentnost i održivost gospodarskih subjekata te poticati mlade na razvoj poduzetničkih inicijativa u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti

<p>Mjera 1.1. Povećanje konkurentnosti gospodarskih subjekata u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti</p>	<p>Rezultat 1.1. Povećana konkurentnost gospodarskih subjekata u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti</p>	<p>Podmjera 1.1.1. Ulaganje u jačanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih poduzeća u sektoru ribarstva i povezanih aktivnosti Podmjera 1.1.2. Ulaganje u jačanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih poduzeća koja se bave akvakulturom</p>
--	--	---

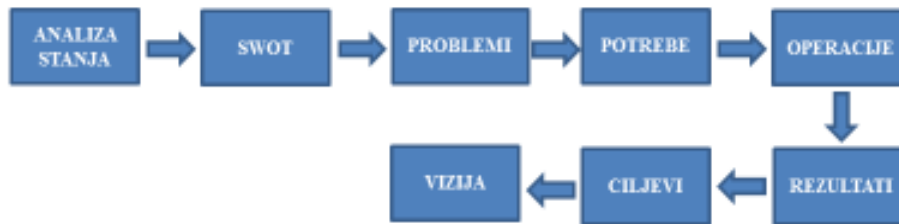
Mjera 1.2. Povećanje broja mladih osoba u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti	Rezultat 1.2. Povećan broj mladih osoba u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti	Podmjera 1.2.1. Potpora mladim ribarima za kupnju prvog ribarskog plovila
SMART CILJ 2 – Osigurati diversifikaciju ponude kroz ulaganja u sinergiju ribarstva i turizma, te očuvanja ribarske tradicije i baštine u svrhu jačanja prepoznatljivosti FLAG područja		
Mjera 2.2. Povećanje broja dodatnih sadržaja koji doprinose razvoju FLAG područja	Rezultat 2.2. Povećan broj dodatnih sadržaja koji doprinose razvoju FLAG područja	Podmjera 2.2.1. Potpora aktivnostima pokretanja, razvoja i unapređenja dodatnih sadržaja na FLAG području
Mjera 2.3. Promocija i očuvanje ribarske tradicije i baštine	Rezultat 2.3. FLAG područje adekvatno promovirano te očuvana ribarska tradicija i baština	Podmjera 2.3.1. Potpora za aktivnosti promocije, marketinga i očuvanja ribarske tradicije i baštine ribarstvenog područja FLAG-a
SMART CILJ 3 - Zaštititi i očuvati bioraznolikost FLAG područja te unaprijediti stanje okoliša		
Mjera 3.1. Čišćenje i zaštita luka, mora, priobalja i podmorja	Rezultat 3.1. Luke, more, priobalje i podmorje na području FLAG-a čisto i zaštićeno	Podmjera 3.1.1. Potpora za edukativne aktivnosti podizanja ekološke svijesti i uključivanja u čišćenje luka, mora, priobalja i podmorja
SMART CILJ 4 – Ojačati kapacitete lokalnih dionika čije su aktivnosti vezane uz more i podmorje, kao i međusektorsku suradnju s ciljem osnaživanja cijelog FLAG područja.		
Mjera 4.2. Povećanje konzumacije ribe i ribljih proizvoda na području FLAG-a	Rezultat 4.2. Povećana konzumacija ribe i ribljih proizvoda na području FLAG-a	Podmjera 4.2.1. Potpora za aktivnosti usmjerene podizanju svijesti građana o potrošnji i konzumaciji ribe i drugih morskih organizama

Izvor: Materijal izrađen od strane radne skupine FLAG-a, 2019.g

3.2. Povezanost pojedinih elemenata LRSR

Analizom stanja FLAG-a utvrđene su prednosti i slabosti područja te identificirane prilike i prijetnje iz vanjskog okruženja. Daljnjom analizom utvrđeni su problemi i potrebe područja na koje se može utjecati provedbom ove LRSR te na osnovu toga definirana četiri SMART cilja, 8 mjera, 8 rezultata i 9 podmjera iz kojih će se financirati konkretni projekti na području FLAG-a. Iz donje slike vidljiva je povezanost razvojnih problema koji proizlaze iz analize stanja s identificiranim SMART ciljevima, mjerama, rezultatima i podmjerama, iz čega je vidljivo da su svi dijelovi ove LRSR jasno i adekvatno povezani te da identificirane podmjere predstavljaju odgovor na identificirane potrebe područja.

Slika 1. Prikaz povezanosti elemenata LRSR

Izvor: Materijal izrađen od strane autora LRSR-a, 2017.g

3.3. Opis podmjera/aktivnosti za provedbu LRSR (korisnici, uvjeti prihvatljivosti, intenzitet i iznos potpore, kriteriji odabira)

LRSR sadrži četiri SMART cilja, 8 mjera, 8 rezultata i 9 podmjera koji su međusobno povezani i usklađeni. U nastavku su opisane sve podmjere koje će se provoditi u LRSR-u, definirani su korisnici i određeni kriteriji prihvatljivosti.

SMART cilj 1	Obrazloženje	Ukupna alokacija (EUR)
Ojačati konkurentnost i održivost gospodarskih subjekata te poticati mlade na razvoj poduzetničkih inicijativa u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti	Analizom stanja i identifikacijom problema i potreba FLAG područja utvrđeno je da postojeća poduzeća u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti nisu u potpunosti konkurentna zbog zastarjele opreme i alata. Upravo zbog toga potrebno je provesti aktivnosti ulaganja u selektivnije alate i alate koji će imati manje štetan utjecaj na okoliš, infrastrukturu koju će ribari koristiti zajednički, ali i potaknuti mlade osobe da pokrenu poslovanje te doprinesu razvoju sektora ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti. Ostvarenjem ovog cilja doprinijet će se zadržavanju postojećih i otvaranju novih radnih mjesta, spriječiti će se depopulacija i starenje stanovništva, ujednačiti razina razvoja u svim jedinicama lokalne samouprave i ovo područje učiniti konkurentnim u odnosu na druga razvijenija područja, a korisnicima će se učiniti dostupnijim nove tehnologije koje će omogućiti daljnji razvoj i početna ulaganja u stvaranje novih visokokvalitetnih proizvoda.	91.484,80

Podmjera 1.1.1.	Ulaganje u jačanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih poduzeća u sektoru ribarstva i povezanih aktivnosti
------------------------	--

Obrazloženje	Ova podmjera odnosi se na uvođenje novih inovativnih tehnologija i/ili rješenja uključujući i nabavu novog ribarskog alata te druge potrebne opreme u sektoru ribarstva i povezanih aktivnosti, samo ukoliko se radi o selektivnim alatima i alatima koji će imati manje štetan utjecaj na okoliš i koji ne dovode do povećanja ribolovnog napora. Namjena ove mjere je jačanje konkurentnosti pojedinačnih poslovnih subjekata u ribarstvu kroz inovativne metode i alate, modernizaciju poslovanja te zamjenu zastarjele opreme i alata koja je dopuštena sukladno važećoj regulativi RH pod uvjetom da ne dovodi do povećanja ribolovnog napora. Analizom potreba utvrđeno je da postojeći subjekti nemaju dovoljno sredstava za ulaganja te da su postojeća ribarska flota i metodologija rada zastarjeli, zbog čega je potrebno izvršiti navedena ulaganja, uvesti moderne i inovativne načine poslovanja i tako ojačati kapacitete MSP-ova u području ribarstva. U cilju otvaranja prostora novim mogućnostima za poboljšanje poslovanja, korisnicima ove podmjere učiniti će nove tehnologije i inovativna rješenja dostupnima, kao i početna ulaganja u stvaranje kvalitetnih ribarskih proizvoda. Ulaganje je relevantno za ovo lokalno područje jer se radi o zadovoljavanju potreba lokalnih ribara koje su identificirane u analizi stanja.
Intenzitet potpore	50% od ukupno prihvatljivih troškova, a za projekte koji sadrže inovativne značajke na lokalnoj razini 100% prihvatljivih troškova. Pod pojmom inovativne značajke podrazumijevat će se uvođenje novih inovativnih tehnologija i/ili rješenja koje ribari dosad nisu koristili na području FLAG-a.. Najniža vrijednost potpore po pojedinom projektu iznosi 1.000,00 EUR, a najviša vrijednost potpore definira se FLAG natječajem i ne može prijeći prag od 30.000,00 EUR.
Razdoblje provedbe	2019. – 2022.
Alokacija	60.351,46 EUR
Predvidene aktivnosti unutar Podmjere	Uvođenje nove tehnologije u poslovanju, i/ili nova inovativna rješenja kao što su nabava opreme, novog ribarskog pomagala te druge potrebne opreme koje korisnik dotad nije koristio, pripremanje dokumentacije i ishođenje potrebnih dozvola, kupnja i razvoj računalnih programa, marketinške aktivnosti projekta te ostale aktivnosti povezane s ulaganjem koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR.
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća registrirana za obavljanje djelatnosti gospodarskog ribolova koja ne potpadaju pod kriterije isključenja.
Kriteriji prihvatljivosti	Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 11. Uredbe (EU) 508/2014
Podmjera 1.1.2	Ulaganje u jačanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih poduzeća koja se bave akvakulturom
Obrazloženje Podmjere	Ova podmjera odnosi se na ulaganja u već postojeće MSP-ove u akvakulturi. Uvođenjem novih tehnologija, diversifikacijom proizvodnje, poboljšanjem radnih i sigurnosnih uvjeta radnika te prelaskom na obnovljive izvore energije doći će do jačanja konkurentnosti MSP-a u području akvakulture. Podmjera je nužna za ovo područje zato što postojeći MSP-ovi u području akvakulture imaju nisku razinu opremljenosti, slabe kapacitete i stare tehnologije koje koriste, a što

	dovodi do slabljenja akvakulture na tom području. Inovativnost se očituje u nabavi nove opreme i tehnologija koje se dosad nisu koristile na FLAG području od strane korisnika ove podmjere, stoga ona za njih predstavlja promjenu načina poslovanja i modernizaciju. Povećanjem konkurentnosti doći će do smanjenja troškova zbog nove opreme i boljeg plasiranja na tržištu što će onda dovesti i do smanjenja pritiska na riblji fond. Navedenom operacijom će se upravljati na lokalnoj razini iz razloga što postojeća poduzeća u akvakulturi nisu u dovoljnoj mjeri kompetentna za prijavu i natjecanje s ostalim hrvatskim, puno razvijenijim poduzećima u akvakulturi. Na ovaj način će im biti puno dostupnije budući da će se natjecati samo s poduzećima s FLAG područja.
Intenzitet potpore	50% od ukupno prihvatljivih troškova, a za projekte koji sadrže inovativne značajke na lokalnoj razini 100% prihvatljivih troškova. Inovativnost se mora očitovati u nabavi nove opreme i tehnologija koje se dosad nisu koristile na FLAG području. Najniža vrijednost potpore po pojedinom projektu iznosi 6.000,00 EUR, a najviša vrijednost potpore definira se FLAG natječajem i ne može prijeći prag od 40.000,00 EUR.
Razdoblje provedbe	2021./2022.
Alokacija	31.133,34 EUR
Predviđene aktivnosti unutar Podmjere	Aktivnosti predviđene ovom operacijom su produktivna ulaganja u akvakulturu, diversifikacija proizvodnje u akvakulturi, osuvremenjivanje jedinica akvakulture uključujući poboljšanje radnih i sigurnosnih uvjeta radnika, kupnja opreme za zaštitu farmi od divljih grabežljivaca, ulaganja koja povećavaju energetska učinkovitost i promiču prelazak poduzeća na obnovljive izvore energije te ostale povezane aktivnosti.
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća u području akvakulture
Kriteriji prihvatljivosti	Primjenjuju su uvjeti i kriteriji propisani Člankom 52. Uredbe (EU) 508/2014 te su prihvatljive sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 11. Uredbe (EU) 508/2014
Podmjera 1.2.1.	Potpore mladim ribarima za kupnju prvog ribarskog plovila
Obrazloženje Podmjere	Ovom operacijom se želi pomoći mladim ribarima koji se bave ribarstvom, ali nisu imali dovoljno vlastitih financijskih sredstava da kupe vlastito ribarsko plovilo. Provedbom ove podmjere zadržat će se mlade osobe na području FLAG-a, spriječiti depopulacija i starenje stanovništva te povećati broj mladih osoba koje se bave ribarstvom. Potreba ove podmjere na lokalnoj razini je od velike važnosti jer mladi ribari odustaju od prijave zbog velike konkurencije u slučaju kada se ona provodi za cijelo područje Hrvatske. Nepoduzimanje nikakvih radnji po tom pitanju će nas dugoročno dovesti do gubljenja mladih u sektoru ribarstva i njihovog napuštanja FLAG područja. Na radionicama FLAG-a iskazan je interes mladih ljudi za kupnju prvog ribarskog plovila ukoliko se budu mogli prijaviti i potraživati sredstva preko FLAG-a.
Intenzitet potpore	25% troškova kupnje ribarskog plovila Najniža vrijednost potpore po pojedinom projektu iznosi 3.000,00 EUR, a najviša vrijednost potpore definira se FLAG natječajem i ne može prijeći prag od 30.000,00 EUR.

Razdoblje provedbe	2022.
Alokacija	0,00 EUR
Predvidene aktivnosti unutar Podmjere	Kupnja prvog ribarskog plovila
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća
Kriteriji prihvatljivosti	Primjenjuju su uvjeti i kriteriji propisani Člankom 31. Uredbe (EU) 508/2014 te su prihvatljive sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 11. Uredbe (EU) 508/2014

SMART cilj 2	Obrazloženje	Ukupna alokacija (EUR)
Osigurati diversifikaciju ponude kroz ulaganja u sinergiju ribarstva i turizma, te očuvanja ribarske/pomorske tradicije i baštine u svrhu jačanja prepoznatljivosti FLAG područja	Analizom stanja i identifikacijom problema i potreba FLAG područja utvrđeno je da ne postoji sinergija ribarstva, turizma i očuvanja ribarske/pomorske tradicije i baštine. Budući da je sinergija ribarstva i turizma sastavni dio vizije ovog područja do 2023.g. potrebno je pružiti pomoć u vidu potpore za razvoj/unaprjeđenje dodatnih sadržaja. Također, potrebno je na adekvatan način promovirati FLAG područje te putem bogate kulturne i prirodne baštine postići veće razine prepoznatljivosti i pozitivno utjecati na produženje turističke sezone te podizanje stope cjelogodišnje zaposlenosti.	979.806,03

Podmjera 2.2.1.	Potpore aktivnostima pokretanja, razvoja i unaprjeđenja dodatnih sadržaja na FLAG području
Obrazloženje Podmjere	<p>Cilj podmjere je ulaganje u pokretanje, razvoj i unaprjeđenja dodatnih sadržaja na području FLAG-a koji će doprinijeti produljenju turističke sezone i atraktivnosti ponude na destinaciji. Provedbom ove podmjere će se zadovoljiti dugogodišnje potrebe turista za dodatnim sadržajima, kao i ojačati atraktivnosti destinacije koja je inače percipirana isključivo kao ljetna destinacija koja nudi uslugu „sunca i mora“. Krajnju korist će imati lokalno stanovništvo, među kojima su i ribari, jer će ulaganje u dodatne sadržaje omogućiti diversifikaciju prihoda.</p> <p>Prenamjena ribarskog plovila ne podrazumijeva prestanak ribolovnih aktivnosti već nabavu potrebne opreme kako bi se isto ribarsko plovilo po potrebi koristilo u turističke i edukativne svrhe (npr. pokazno kočarenje, plovilo za prijevoz ronioca, tzv. udičarski turizam i slično). To će omogućiti da se uspostave uvjeti za sinergiju ribarstva i turizma i nova zapošljavanja, osobito mladih osoba, što predstavlja zajednički interes svih dionika na području FLAG-a koji je iskazan u svim strateškim dokumentima.</p>

	<p>Potpore je namijenjena za ulaganja u građenje i opremanje objekata/sadržaja, te druga slična ulaganja koja će za rezultat imati pokretanje, razvoj i unapređenje dodatnih sadržaja na FLAG području.</p> <p>Pod dodatnim sadržajima se podrazumijevanju ronjenje, istraživanje potopljenih brodova, tematske staze u moru i na kopnu, učenje turista o vrstama riba i tradicionalnom načinu ribarenja specifičnom za FLAG područje, prenamjena ribarskog plovila u turističke i edukativne svrhe, i drugo. Sve to je povezano sa sektorom ribarstva koji će na taj način dobiti veću promociju, zainteresiranost turista, veći obujam posla i diversifikaciju prihoda. Ovakva ulaganja predstavljaju sinergiju dviju djelatnosti – turizma i ribarstva, koja omogućuje postizanje boljih rezultata i ispunjenje ciljeva na području FLAG-a. U analizi stanja iskazano je nepostojanje i nedovoljna iskorištenost ribarstva u svrhu turizma na području FLAG-a, stoga je ova podmjera potrebna kako bi se riješio ovaj problem i kako bi se ojačali kapaciteti u segmentu turizma, smanjila nezaposlenost i stvorila perspektiva za mlade.</p>
Intenzitet potpore	<p>50% od ukupno prihvatljivih troškova. 100% prihvatljivih troškova ako se radi o projektima od zajedničkog interesa ili imaju zajedničkog korisnika. Projekte je moguće prijaviti i u partnerstvu.</p> <p>Najniža vrijednost potpore po pojedinom projektu iznosi 1.000,00 EUR, a najviša vrijednost potpore definira se FLAG natječajem i ne može prijeći prag od 100.000,00 EUR.</p>
Razdoblje provedbe	2020., 2021.
Alokacija	741.829,55 EUR
Predviđene aktivnosti unutar Podmjere	Aktivnosti građenja objekata/sadržaja, nabava odgovarajuće opreme, aktivnosti prenamjene ribarskog plovila te sve povezane aktivnosti uz pokretanje, razvoj i unapređenje dodatnih sadržaja na FLAG području
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća, udruge, zadruge, javne ustanove, turističke zajednice i lokalne samouprave
Kriteriji prihvatljivosti	Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 11. Uredbe (EU) 508/2014.
Podmjera 2.3.1.	Potpore za aktivnosti promocije, marketinga i očuvanja ribarske tradicije i baštine ribarstvenog područja FLAG-a
Obrazloženje Podmjere	<p>Ova podmjera predstavlja ulaganja u aktivnosti promocije, marketinga i očuvanja ribarske tradicije i baštine ribarstvenog područja i to izradu promotivnih brošura, letaka, info ploča, promocije putem internetskih stranica i sl. Potpora je namijenjena i održavanju adekvatnih manifestacija/sajmova/fešti, edukativnih aktivnosti, natjecanja i drugih sličnih aktivnosti koji će za rezultat imati promociju ribarske tradicije i baštine. Cilj je podmjere ulaganje u građenje i opremanje objekata/sadržaja, te druga slična ulaganja koja će za rezultat imati očuvanje ribarske tradicije i baštine. Krajnji cilj ove podmjere je povezati ribare s lokalnim stanovništvom, upoznati turiste s dugogodišnjom tradicijom ovog područja kad je ribarstvo u pitanju te očuvati i zaštititi baštinu. Podmjera je važna za ovo područje jer je, sukladno analizi stanja, utvrđeno da se ribarstvo ne koristi dovoljno u turističke svrhe te da postoji nedostatak adekvatnih manifestacija na FLAG području koje bi</p>

	promovirale ribarsko područje kao takvo i postale međunarodno prepoznate.
Intenzitet potpore	50% od ukupno prihvatljivih troškova. Za projekte koji će imati zajedničkog korisnika ili zajednički interes 100% prihvatljivih troškova. Navedeno se oslanja na činjenicu da će se u okviru ove mjere prijavljivati projekti koji će raditi za zajednički interes svih dionika FLAG-a promocijom ribarske/pomorske tradicije i baštine. Projekte je moguće prijaviti i u partnerstvu. Najniža vrijednost potpore po pojedinom projektu iznosi 6.000,00 EUR, a najviša vrijednost potpore definira se FLAG natječajem i ne može prijeći prag od 40.000,00 EUR.
Razdoblje provedbe	2019., 2021.
Alokacija	237.976,48 EUR
Predviđene aktivnosti unutar Podmjere	Aktivnosti organizacije manifestacija/sajmova/fešti koje uključuju pripremne aktivnosti, najam opreme, zakup prostora, brošure i letke, info ploče, info pultove, edukativne te ostale aktivnosti povezane s ulaganjem koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR.
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća, udruge, zadruge, sportsko – ribolovna društva, javne ustanove, turističke zajednice, lokalne samouprave, odgojno-obrazovne ustanove i sl.
Kriteriji prihvatljivosti	Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 11. Uredbe (EU) 508/2014.

SMART cilj 3	Obrazloženje	Ukupna alokacija (EUR)
Zaštiti i očuvati bioraznolikost FLAG područja te unaprijediti stanje okoliša	FLAG područje karakterizira veliko prirodno bogatstvo te raznovrsna flora i fauna. Međutim, da bi se to bogatstvo zaštitilo i očuvalo potrebno je prije svega podići ekološku svijest gospodarskih subjekata i lokalnog stanovništva i poticati ih da se uključe u različite akcije čišćenja luka, mora i podmorja, educirati ih o uvođenju energetski učinkovitijih metoda u ribarski sektor. Ostvarenju ovog cilja doprinijet će projekti koje će prijaviti zajednički korisnik ili koji će imati zajednički interes, a to je zaštititi i očuvati okoliš.	13.019,38

Podmjera 3.1.1.	Potpore za edukativne aktivnosti podizanja ekološke svijesti i uključivanja u čišćenje luka, mora, priobalja i podmorja
Obrazloženje	Ova podmjera predviđa edukativne aktivnosti nakon čega će se osposobljeni polaznici uključiti u čišćenje luka, priobalja, mora i podmorja te aktivnosti nabave odgovarajuće opreme za ronjenje i čišćenje.

	<p>Analizom stanja utvrđeno je da lokalno stanovništvo, a posebno ribari nisu ekološki osviješteni te se jako slabo uključuju u akcije čišćenja luka, mora i podmorja. Stoga, cilj ove podmjere je upoznati lokalno stanovništvo s terminima kao što su bioraznolikost, stanište, hranidbena mreža, invazivne vrste, ekološki otisak, ali i razne biološke prilagodbe koje su organizmi razvili zbog života u obalnom i priobalnom području te kako su oni ugroženi ljudskom djelatnošću. Kroz ove edukativne aktivnosti te čišćenje luka, priobalja, mora i podmorja utjecat će se na razvijanje svijesti o važnosti zaštite jadranske obale i mora te o važnosti održivog razvoja u lokalnoj sredini.</p> <p>Potpore je namijenjena i aktivnostima čišćenja luka, priobalja, mora i podmorja (čišćenje, odmuljivanje i drugo) te aktivnostima pripreme, uključujući studije, te planove praćenja, upravljanja i zaštite luka, priobalja, mora i podmorja i drugim aktivnostima koje za rezultat imaju ostvarenje cilja LRSR. Ova podmjera je povezana s ribarstvom jer bez razvijene ekološke svijesti lokalnog stanovništva, a posebno ribara Jadransko more će sa svojom florom i faunom biti ozbiljno ugroženo, a samim tim i sektor ribarstva. Operaciju je potrebno provesti na lokalnoj razini jer slične akcije dosad nisu bile provođene na ovom području. Koristi će biti višestruke za cijelu zajednicu i turizam, a potrebne su jer rješavaju probleme ovog specifičnog područja i lokalne zajednice koji su identificirani u analizi stanja, a odnose se na neprovođenje mjera za zaštitu okoliša i slično.</p>	
Intenzitet potpore	<p>50% prihvatljivih troškova. 100% prihvatljivih troškova jer se radi o projektima koji će imati zajedničkog korisnika ili zajednički interes. Zajednički interes je zaštititi i očuvati okoliš. Projekte je moguće prijaviti i u partnerstvu.</p> <p>Najniža vrijednost potpore po pojedinom projektu iznosi 1.500,00 EUR, a najviša vrijednost potpore definira se FLAG natječajem i ne može prijeći prag od 50.000,00 EUR.</p>	
Razdoblje provedbe	2019./2022.	
Alokacija	113.019,38 EUR	
Predviđene aktivnosti unutar Podmjere	Ova podmjera predviđa edukativne i druge aktivnosti s ciljem čišćenja luka, priobalja, mora i podmorja te aktivnosti nabave odgovarajuće opreme za ronjenje i čišćenje.	
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća, udruge, zadruge, sportsko – ribolovna društva, javne ustanove, turističke zajednice, lokalne samouprave, odgojno-obrazovne ustanove i sl.	
Kriteriji prihvatljivosti	Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 11. Uredbe (EU) 508/2014.	
SMART cilj 4	Obrazloženje	Ukupna alokacija (EUR)
Ojačati kapacitete lokalnih dionika čije su aktivnosti vezane uz more i podmorje, kao i međusektorsku	Analizom stanja pokazala se potreba za jačanjem svijesti građana o važnosti veće potrošnje i konzumacije ribe i drugih morskih organizama. Ostvarenje ovog cilja je izuzetno važno za	311.499,54

suradnju s ciljem osnaživanja cijelog FLAG područja.	dugoročni opstanak ribarstva i povezanih aktivnosti na području FLAG-a te povećanje konzumacije ribe i drugih morskih organizama iz zdravstvenih razloga, posebice hranjivosti i probavljivosti.	
---	--	--

Podmjera 4.2.1.	Potpore za aktivnosti usmjerene podizanju svijesti građana o potrošnji i konzumaciji ribe i drugih morskih organizama	
Obrazloženje Podmjere	Cilj ove podmjere je putem edukacija za učenike osnovnih škola, djecu vrtićke dobi, nastavnog i drugog osoblja odgojno-obrazovnih ustanova, ali i samog lokalnog stanovništva, podići razinu svijesti o važnosti konzumacije ribe i drugih morskih organizama. Podmjera će uključivati aktivnosti koje će zainteresirati lokalno stanovništvo, ponajprije mlade ali i turiste na način da će se u edukaciju uključiti ribari koji će im približiti svoju djelatnost i važnost ribe u prehrani, izradit će se knjižica, video materijali i dr. u kojoj će biti prikazani različiti načini pripremanja ribe i drugih morskih organizama, a u turističkoj sezoni, kao pred i post sezoni će se postavljati štandovi koji će biti edukativne naravi, organizirati kulturna događanja i manifestacije koje uključuju gastronomski aspekt na temelju proizvoda ribarstva i koje tematiziraju proizvode lokalnih ribara. Cilj ovih aktivnosti je upoznati lokalno stanovništvo i turiste s vrstama riba i morskih organizama koje prevladavaju na ovom području te povećati konzumaciju ribe obzirom da se analizom stanja FLAG područja utvrdilo da lokalno stanovništvo ne poznaje u dovoljnoj mjeri koje ribe su specifične za njihovo područje, slabo ih konzumiraju te najčešće kupuju uvoznu smrznutu ribu. Potpora je namijenjena stvaranju uvjeta za pripremu i posluživanje ribe i drugih morskih organizama u odgojno obrazovnim ustanovama kako bi se potakla potrošnja ribe i drugih morskih organizama. Osim navedenog prihvatljive su aktivnosti opremanja uz uvjet da se oprema koristi za pripremu i/ili spremanje ribe i drugih morskih organizama.	
Intenzitet potpore	50% prihvatljivih troškova, 100% prihvatljivih troškova ako se radi o projektima od zajedničkog interesa sa zajedničkim korisnicima. Projekte je moguće prijaviti i u partnerstvu, a cilj će biti podići razinu svijesti o važnosti konzumacije ribe i drugih morskih organizama što je u interesu svih dionika FLAG područja kako zbog zdravlja tako i zbog običaja i tradicije FLAG područja. Najniža vrijednost potpore po pojedinom projektu iznosi 2.000,00 EUR, a najviša vrijednost potpore definira se FLAG natječajem i ne može prijeći prag od 50.000,00 EUR.	
Razdoblje provedbe	2020.	
Alokacija	311.499,54 EUR	
Predviđene aktivnosti unutar Podmjere	Edukacije, priprema i tisak knjižica s kulinarskim receptima, postavljanje štandova s odgovarajućim promotivnim materijalima te općenito druge aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti građana o potrošnji i konzumaciji ribe i drugih morskih organizama. Rekonstrukcija i/ili opremanje kuhinja u javnim ustanovama radi poboljšanja uvjeta pripreme ribe i drugih morskih organizama.	

Ciljani korisnici	Članovi i zaposlenici FLAG-a, udruge, zadruge, turističke zajednice, javne ustanove i lokalne samouprave, lučke uprave, tvrtke u vlasništvu JLS-a i sl.
Kriteriji prihvatljivosti	Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 11. Uredbe (EU) 508/2014.

3.4. Opis postupka odabira projekta na razini FLAG-a

Postupak odabira projekata na razini FLAG-a i druga važna pitanja detaljno će biti opisana u općem aktu FLAG-a. U nastavku su opisana temeljna pravila dodjele sredstava koja će biti sadržana i detaljno opisana u općem aktu FLAG-a, a koja se sastoje od općih pravila dodjele, dodatnih kriterija za odabir projekata, administrativne provjere i ocjenjivanja pristiglih prijava, donošenja odluke o odabiru/odbijanju projekata, prava prigovora te mjera za izbjegavanje sukoba interesa.

3.4.1. Opća pravila dodjele i dodatni kriterij za odabir projekta

Javna potpora projektima u okviru provedbe LRSR će se provoditi putem FLAG-natječaja koji će se raspisivati za mjere/podmjere navedene u LRSR.

Zaposlenici i drugo osoblje FLAG-a, uključujući vanjske suradnike i volontere (u daljnjem tekstu: FLAG-administratori) pripremaju tekst FLAG-natječaja koji mora sadržavati najmanje sljedeće: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava FLAG-natječaja, uvjete prihvatljivosti nositelja projekta i dokumentaciju, uvjete prihvatljivosti projekta i dokumentaciju, uvjete prihvatljivosti troškova i dokumentaciju, kriterije odabira projekata i dokumentaciju, rok provedbe projekta, prihvatljive troškove (ako je primjenjivo), neprihvatljive troškove, detaljni postupak odabira projekata, visinu i intenzitet potpore sa jasno definiranim kriterijima za uvećanja, ako je primjenjivo, način, uvjete i rokove prijave projekta, kontakt podatke te popis priloga i obrazaca.

Nakon što FLAG-administratori pripreme konačni nacrt FLAG-natječaja zajedno s priložima i obrascima, isti se šalje Upravnom odboru FLAG-a na odobrenje. Nakon odobravanja konačnog teksta FLAG-natječaja zajedno s priložima i obrascima od strane Upravnog odbora FLAG-a, FLAG iste objavljuje na vlastitoj mrežnoj stranici i, po potrebi, na mrežnim stranicama članova FLAG-a.

FLAG ima pravo izmijeniti i/ili ispraviti FLAG-natječaj sukladno Pravilniku o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu.

Razdoblje podnošenja prijave mora trajati minimalno 30 dana kako bi nositelji projekata imali dovoljno vremena za pripremu prijave. FLAG može pomoći u pripremi projekata u vidu edukacija, treninga ili savjetovanja, ali je zabranjeno pisanje projekata, pripremanje natječajne dokumentacije i obrazaca za projekte koji se planiraju prijaviti na objavljene FLAG-natječaje. Tijekom trajanja FLAG-natječaja biti će organizirana/e informativna/e radionica/e za potencijalne nositelje projekata.

Kako bi bio prihvatljiv nositelj projekta mora zadovoljiti uvjete prihvatljivosti i poštivati obveze nositelja projekta za pojedinu mjeru/podmjeru sukladno odobrenoj LRSR i FLAG-natječaju te imati prebivalište ili sjedište unutar ribarstvenog područja koje obuhvaća FLAG. Uvjeti prihvatljivosti nositelja projekta i obveze nositelja projekta, kao i uvjeti prihvatljivosti projekta propisuju se FLAG-natječajem, kao i detaljni postupak prijave na isti. Broj prijave koje nositelj

projekta može podnijeti na FLAG-natječaj za provedbu mjere/podmjere tijekom jednog FLAG-natječaja propisat će se FLAG-natječajem.

Ukoliko dvije ili više projektnih prijava u okviru istog FLAG-natječaja budu imale jednak broj bodova nakon izvršenog rangiranja sukladno kriterijima za odabir projekta, izvršiti će se rangiranje prijava projekata prema dodatnim kriterijima za odabir.

- Zapošljavanje žena na novootvorena radna mjesta:
  - Po završetku provedbe projekta zaposlene su 2 ili više žena kao rezultat provedbe projekta – 10 bodova;
  - Po završetku provedbe projekta zaposlena je jedna žena kao rezultat provedbe projekta – 5 bodova.
- Projekt sadrži inovativne značajke na lokalnoj razini.
- Projekt prijavljuje zajednički korisnik.

Kriterij zapošljavanja žena na novootvorena radna mjesta je najvažniji kriterij što znači da će se kriterij inovativnih značajki primjenjivati samo ukoliko prijavitelji po kriteriju zapošljavanja žena na novootvorena radna mjesta budu imali jednak broj bodova.

Ukoliko projekt zadovoljava jedan od sljedećih kriterija: od zajedničkog je interesa, ima zajedničkog korisnika i sadrži inovativne značajke na lokalnoj razini, FLAG-području, intenzitet potpore može biti veći od 50 posto, ali najviše 100 posto ukupno prihvatljivih troškova, sukladno Pravilniku o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu.

Za projekte koji obuhvaćaju mjere predviđene u poglavljima I., II. i IV. glave V. Uredbe (EU) br. 508/2014 primjenjuju se uvjeti, kriteriji i ljestvice doprinosa utvrđene za te mjere.

Pod pojmom „zajednički korisnik“ podrazumijevaju se tipovi nositelja projekta koji predstavljaju grupaciju a ne pojedinca te djeluju u interesu šire skupine i/ili opće dobrobiti zajednice (kao npr. udruženja u ribarstvu, organizacije civilnog društva, FLAG i dr.).

Pod pojmom „zajednički interes“ podrazumijeva se organizacija aktivnosti od općeg javnog interesa koje pridonose povećanju prepoznatljivosti sektora ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti i cjelokupnog područja FLAG-a.

3.4.2. Faze u postupku odabira projekata na FLAG-razini

Postupak odabira projekata se provodi na FLAG-razini i sastoji se od sljedećih faza:

- a) 1. faza: Administrativna kontrola projekata (Analiza 1),
- b) 2. faza: Ocjenjivanje projekata (Analiza 2),
- c) 3. faza: Odabir projekata od strane Upravnog odbora FLAG-a (u daljnjem tekstu: UO FLAG-a),
- d) 4. faza: Prigovori na odluke FLAG-a.

1. faza: Administrativna kontrola projekata (Analiza 1)

FLAG-administratori obavljaju administrativnu kontrolu prijave projekata pristiglih po objavljenom FLAG natječaju. Prilikom administrativne kontrole projekata FLAG-administratori utvrđuju pravovremenost i potpunost prijave te prihvatljivost nositelja projekta i osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta (npr. provodi li se projekt na ribarstvenom području FLAG-a i dr.).

2. faza: Ocjenjivanje projekata (Analiza 2)

Cilj faze ocjenjivanja projekata je provjeriti prihvatljivost projekta sukladno uvjetima iz odobrene LRSR i FLAG-natječaja, sukladnost s kriterijima odabira te dodjela bodova, prihvatljivost troškova i iznosa troškova sukladno LRSR i FLAG-natječaju, intenzitet i iznos javne potpore, a sve to zavisno o mjeri/podmjeri. Ukoliko ocjenjivanje projekata ne bude dodijeljeno FLAG-administratorima isto će obavljati Ocjenjivački odbor FLAG-a (u daljnjem tekstu: OO FLAG-a). Članovi OO FLAG-a imaju i svoje zamjenike koje je moguće aktivirati u slučaju sukoba interesa. FLAG-administratori ili članovi OO-a vrše ocjenjivanje projekata putem kontrolnih listi za ocjenjivanje projekata u kojima pojašnjavaju provjerene kriterije i dodijeljene bodove. Po završetku ocjenjivanja formira se rang-lista sukladno ostvarenim bodovima. Prednost na rang-listi imaju projekti s ostvarenim većim brojem bodova.

3. faza: Odabir projekata od strane UO FLAG-a

U trećoj fazi UO FLAG-a, na temelju rang-liste, donosi Odluku o odabiru projekta ili Odluku o odbijanju projekta. Prilikom odlučivanja o odabiru projekata iznimno je značajno poštivati 2 osnovna načela: bilo koja pojedinačna interesna skupina ne smije posjedovati više od 49% glasačkih prava te od članova UO FLAG-a koji su glasovali za projekt najmanje 50% glasova pripada partnerima koji ne pripadaju tijelima javne vlasti. FLAG će pismenim putem uz obrazloženje obavijestiti svakog prijavitelja o rezultatima provedenog postupka odabira projekta.

4. faza: Prigovori na odluke FLAG-a

Nositelj projekta koji smatra da su postupanjem FLAG-a u postupku odabira projekta povrijeđena njegova prava, može radi zaštite izjaviti prigovor zbog:

- povrede postupka opisanog u dokumentaciji poziva;
- povrede načela jednakog postupanja, načela zabrane diskriminacije, načela transparentnosti, načela zaštite osobnih podataka, načela razmjernosti, načela sprječavanja sukoba interesa te načela tajnosti postupka dodjele bespovratnih sredstava.

Prijavitelj izjavljuje prigovor Komisiji za rješavanje prigovora u postupku odabira projekata. Postupak i rokovi podnošenja prigovora definirani su FLAG-natječajem i Pravilnikom o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu.

Rezultati provedenog FLAG-natječaja nakon pravomoćnosti svih Odluka objavit će se na mrežnoj stranici FLAG-a. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv nositelja projekta, naziv projekta i njegov kratak opis, dodijeljeni broj bodova i intenzitet i iznos potpore.

3.4.3. Mjere za izbjegavanje sukoba interesa i način postupanja u slučaju prijave FLAG-a na javni poziv

FLAG mora osigurati i spriječiti bilo kakvu mogućnost pojave sukoba interesa u postupku odabira projekata prijavljenih na FLAG-natječaje. Postupak odabira projekata na FLAG-razini u okviru provedbe LRSR mora biti nepristran i transparentan.

Sukob interesa ne postoji ako osoba koja sudjeluje u postupku odabira projekata, kao i ovlaštena osoba za zastupanje pravne osobe koja sudjeluje u postupku odabira projekata, nije osobno, kao niti članovi njegove obitelji (bračni ili izvanbračni drug, dijete ili roditelj) sljedeće:

- zaposlenik, član, član upravnog ili bilo kojeg drugog tijela ili čelnik upravnog tijela nositelja projekta niti bilo koje druge fizičke/pravne osobe povezane na bilo koji način s nositeljem projekta (partnerski odnos u provedbi projekta i sl.) i

- u odnosu na nositelja projekta ima bilo kakav materijalni ili nematerijalni interes, nauštrb javnog interesa i to u slučajevima obiteljske povezanosti, ekonomskih interesa ili drugog zajedničkog interesa.

Osobe koje sudjeluju u postupku odabira projekata moraju biti upoznate s popisom nositelja projekata koji su se prijavili na FLAG-natječaj. Ukoliko osobe ne izjave potencijalni sukob interesa one potpisuju obrazac „Izjava o nepristranosti i povjerljivosti“ kojom se potvrđuje da se niti one niti članovi njihovih obitelji ne nalaze u sukobu interesa. Istom izjavom osoba potvrđuje i da nema osobnih interesa kojima može utjecati na nepristranost prilikom postupka odabira projekata i da će u postupku odabira projekata postupati časno, pošteno, savjesno, odgovorno i nepristrano čuvajući povjerljivost podataka i informacija te vlastitu vjerodostojnost i dostojanstvo.

U slučaju saznanja da se nalazi u sukobu interesa, osoba koja sudjeluje u postupku odabira projekata obvezna je o tome odmah izvijestiti ostale sudionike i FLAG te pisanim putem zatražiti izuzimanje iz daljnjeg postupka u vezi s projektom na koji se odnosi utvrđeni sukob interesa. Osoba ispunjava i potpisuje obrazac „Izjava o postojanju sukoba interesa“. U toj situaciji FLAG izuzima takvu osobu iz daljnjeg postupanja kod predmetnog projekta.

U slučajevima kada je FLAG nositelj projekta, cjelokupni postupak odabira projekata se mora provesti na način da ne dovodi FLAG u povlašteni položaj u odnosu na druge nositelje projekata. Administrativnu kontrolu i vrednovanje/ocjenjivanje projekta moraju provesti osobe koje su u potpunosti neovisne od FLAG-a. Preporuča se angažiranje vanjskih stručnjaka. U takvom slučaju Upravljačko tijelo će provesti kompletnu administrativnu kontrolu i ocjenjivanje takvog projekta.

3.5. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima

LRSR FLAG-a svojom provedbom doprinijet će ostvarenju ciljeva nizu strateških dokumenata na nacionalnoj i lokalnoj razini. Kao ključni strateški dokumenti identificirani su i analizirani:

1. Operativni program za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020.
2. Nacionalni strateški plan razvoja akvakulture za razdoblje 2014.-2020.
3. Nacionalni strateški plan razvoja ribarstva Republike Hrvatske 2013.-2020.
4. Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020.

Detaljna analiza navedenih strateških dokumenata na nacionalnoj i lokalnoj razini iz koje je vidljiva usklađenost sa ciljevima LRSR-a, prikazana je u Prilogu 22.

3.6. Inovativni karakter LRSR-a i usklađenost s horizontalnim prioritetima

OP-a

U procesu izrade LRSR-a FLAG-a osmišljene su i provedene aktivnosti koje su omogućile sudjelovanje različitih interesnih skupina, primjenom principa „odozdo prema gore“ kako bi definirali prednosti, slabosti, prilike i prijetnje područja, ukazali na probleme s kojima se svakodnevno susreće najveći broj ljudi i kako bi se u skladu s identificiranim problemima što bolje odredile podmjere. Ovim pristupom, stanovnici područja umjesto „pasivnih korisnika“ politike postaju aktivni partneri i pokretači njezina razvoja, što kod ljudi budi osjećaj lokalnog identiteta i ponosa, kao i osjećaj vlasništva nad problemima i aktivnostima za njihovo rješavanje. Ovakav pristup izrade LRSR-a je bio inovativnog karaktera za ovo područje te je utjecao na jačanje povjerenja među ljudima, poduzetnicima, javnim institucijama i sektorskim interesnim skupinama.

Inovacije su višestruko integrirane u LRSR te ujedno i jedan od prioriteta njene implementacije. SMART ciljem 1 će se poticati modernizacija u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti te odmak od primjene neučinkovitih i zastarjelih metoda i načina rada kao i razvoj novih proizvoda. SMART ciljem 2 će se poticati diversifikacija turističke ponude odnosno inovativni dodatni sadržaji za ovo područje. Sve navedeno predstavlja prije svega inovativan pristup razvoju, odnosno konkretne poluge za poticanje i nagrađivanje inovacija kod lokalnih dionika. Doprinos inovacijama će biti vidljiv i prilikom odabira projekata budući da je jedan od kriterija inovativna rješenja za lokalno područje.

Pri definiranju ciljeva LRSR-a vodilo se računa o održivom upravljanju prirodnim resursima i zaštiti okoliša. LRSR sadrži predviđene konkretne mjere za podizanje svijesti lokalnog stanovništva putem informiranja i educiranja o zaštiti i održavanju luka, mora i podmorja čistim te sadržava educiranje ribara o korištenju novih energetsko učinkovitih metoda i alata te praktičnim mjerama za smanjenje štetnih posljedica po okoliš. Pored educiranja, lokalno stanovništvo se planira i uključiti u čišćenje na način da će sami roniti i održavati more i podmorje čistim te će ih se poticati na korištenje održivih izvora energije.

Promicanje ravnopravnosti muškaraca i žena i zabrana diskriminacije očitovat će se stvaranjem novih radnih mjesta u okviru predloženih podmjera, posebice za mlade i osobe oba spola bez diskriminacije. Podmjerama će se poticati uključivanje žena u sektor ribarstva i akvakulture na način da će ih se slati na stručno usavršavanje te uključiti u rad FLAG-a (tijela i stručna služba). Pored prethodno navedenoga, uveden je i kriterij dodjele bespovratnih sredstava koji se odnosi na dodatne bodove ukoliko se na novostvoreno radno mjesto zaposli žena.

4. UKLJUČENOST LOKALNIH DIONIKA U LRSR

U procesu izrade LRSR FLAG-a koristila su se načela pristupa Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (u daljnjem tekstu: CLLD) kako bi omogućili dionicima ribarskih zajednica da sudjeluju u stvaranju novih i održivih izvora prihoda te u poboljšaju kvalitete života cijelog FLAG područja. Lokalni dionici iz javnog, privatnog i civilnog sektora bili su uključeni u rasprave o razvoju područja te su se pri tom osnaživali da preuzmu inicijativu u prepoznavanju potreba i problema, predlaganju rješenja, te su poticani na međusobno umrežavanje i partnersku suradnju.

4.1. Uključenost lokalnih dionika u izradu LRSR

Proces izrade LRSR FLAG-a započeo je u ožujku 2017.g. te je trajao do sredine lipnja 2017.g., a temeljio se na *edukativno-participativnoj metodologiji rada*. Dva su osnovna cilja navedene metodologije. Prvo, doprinijeti povećanju interesa i kompetencija dionika iz javnog, civilnog i privatnog sektora za zajedničko donošenje razvojnih odluka te drugo, povećati razinu njihova sudjelovanja u definiranju razvojne politike FLAG područja. Temelj za takav način uključivanja lokalnih dionika u izradu LRSR-a predstavljao je Akcijski plan kao sastavni dio dokumentacije za prijavu na Mjeru III.1. „Priprema potpora“ kojeg je odobrio Upravni odbor FLAG-a, ali i Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva. Nakon toga, stručna služba FLAG-a je izradila plan uključivanja dionika te na osnovu njega uključila širu javnost u proces izrade LRSR i to kroz sljedeće participativne razine:

1. Informiranje

Pokretanje Facebook stranice FLAG-a te korištenje internetske stranice LAG-a za potrebe podizanja razine informiranosti o mogućnostima sudjelovanja u procesu izrade LRSR; objava Javnog poziva na izradu LRSR; promidžbene aktivnosti u svrhu mobilizacije i uključivanja lokalnih dionika u proces izrade LRSR (izrada B1 plakata i jumbo plakata te Facebook oglašavanje); komunikacija s medijima; identificiranje članova radne skupine za izradu LRSR te upućivanje osobnog poziva za dolazak na radionice u svrhu izrade LRSR.

2. Konzultacije

Održavanje radionica (rasprava) u svrhu izrade LRSR s predstavnicima gospodarskog, javnog i privatnog sektora; prikupljanje informacija i podataka za oblikovanje temeljnih odrednica analize stanja FLAG područja; prikupljanje povratnih informacija i dodatnih prijedloga za unapređenje SWOT analize FLAG područja; prikupljanje povratnih informacija o viziji FLAG područja; javno savjetovanje o LRSR; usvajanje LRSR na sjednici Upravnog odbora i Skupštine FLAG-a.

3. Osnaživanje

Edukativne aktivnosti za članove, djelatnike i volontere FLAG-a; studijsko putovanje za članove, djelatnike i volontere FLAG-a.

U sklopu participativne razine „Informiranje“ pokrenuta je Facebook stranica FLAG-a te je organizirana konferencija za medije na kojoj je najavljena sama izrada LRSR. Nakon toga, pokrenute su promidžbene aktivnosti u svrhu mobilizacije i uključivanja lokalnih dionika u sam proces izrade LRSR. Točnije, izrađeni su B1 i jumbo plakati koji su distribuirani po jedinicama lokalne samouprave članovima FLAG-a, odrađeno je Facebook oglašavanje te je uslijedila objava odnosno najava u lokalnim novinama i na radijskoj postaji. Istovremeno, stručna služba FLAG-a je objavila Javni poziv s detaljnim informacijama o održavanju radionica u svrhu izrade LRSR te je zaprimala prijave zainteresirane javnosti. Po isteku roka za prijavu identificirali su se članovi radne skupine za izradu LRSR kojima se uputio osobni poziv za dolazak na radionice u svrhu izrade LRSR-a. Što se tiče participativne razine „Konzultacije“ održane su tri radionice na kojima je sudjelovalo ukupno 44 sudionika, predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora. To su osobe koje su izravno povezane s FLAG područjem i koje poznaju lokalne probleme i potrebe, stoga se njihovo sudjelovanje pokazalo ključnim prilikom definiranja strateških smjernica LRSR-a. Provođenjem radionica u svrhu izrade LRSR-a osiguralo se sudjelovanje lokalnog stanovništva u svakoj od ključnih faza strukturiranja strategije i to u: utvrđivanju snaga, slabosti, prilika i prijetnji; pretvaranju istih u glavne razvojne probleme i potrebe; odabiru glavnih ciljeva, željenih rezultata i njima dodijeljenih prioriteta; odabiru vrsta aktivnosti koje mogu dovesti do tih rezultata. Djelatnici FLAG-a su pristupili i neformalnoj komunikaciji s onim dionicima koji nisu mogli sudjelovati na radionicama za izradu LRSR. S obzirom da se u vrijeme izrade LRSR provodio i pilot projekt, predstavnici FLAG-a su, posebice kroz radionicu i konzultacijski sastanak u sklopu istog, dobili nova saznanja i uvid u potrebe i potencijale FLAG područja. Prikupljanje informacija i podataka za oblikovanje temeljnih odrednica analize stanja FLAG područja odvijalo se prvenstveno sekundarnim istraživanjem. Sastojalo se od pregleda i analize svih dostupnih dokumenata bitnih za izradu LRSR, statističkih baza, analize zakonskog i institucionalnog okvira i dr. Uz to, pojedini su podaci dobiveni direktno od predstavnika jedinica lokalne samouprave – članova FLAG-a te Uprave ribarstva. Nakon što su na radionici utvrđene prednosti, slabosti, prilike i prijetnje područja, konzultanti su napravili nacrt SWOT analize koja je potom poslana članovima radne skupine te ostalim dionicima u bazi FLAG-a na dodatno komentiranje i doradu. Dodatno, na Facebook stranici je bilo otvoreno glasovanje o prijedlogu vizije FLAG područja. Participativna razina „Osnaživanje“ sastojala se od provođenja dvije radionice i studijskog posjeta talijanskom FLAG-u „Nord Sardegna“ koji su bili namijenjeni djelatnicima, članovima i volonterima FLAG-a. Osim što su sudionici kroz radionice osnažili kapacitete za izradu LRSR odnosno povećali znanja o tome kako kvalitetno ocjenjivati uspješnost provedbe LRSR i godišnjih operativnih planova, oni su imali mogućnost aktivnog sudjelovanja odnosno iskazivanja i razmjene ideja o uključivanju dionika, ali i samim razvojnim potencijalima FLAG područja. Studijsko putovanje u Italiju te upoznavanje primjera dobre prakse talijanskog FLAG-a „Nord Sardegna“ doprinijelo je prikupljanju novog znanja o izradi i provedbi strategije. Sudionici su se informirali o iskustvima i načinu rada talijanskog FLAG-a te posjetili odabrane projekte provedene na njihovom području. U cilju daljnjeg intenzivnog uključivanja

lokalnih dionika u provedbu LRSR te sudjelovanja u budućim aktivnostima, FLAG će najmanje jednom godišnje objaviti Javni poziv za sastanke/radionice na kojima će se razmotriti tijek provedbe Strategije te pružiti informacije o nadolazećim pozivima i aktivnostima. Detaljni plan uključivanja dionika nalazi se u Prilogu 23.

4.2. Opis partnerstva

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu osnovana je kao udruga sukladno Zakonu o udrugama (NN 74/14). Broji ukupno 18 članova s područja 6 JLS-a, a svaki član ima svoga zamjenika. Partnerski odnos, prava i obveze članova, te način provedbe partnerskog odnosa između članova FLAG-a regulirani su odredbama Statuta. Statutom je određeno da FLAG ima svojstvo pravne osobe bez namjere stjecanja dobiti za svoje članove ili treće osobe te da je upisan u Registar udruga RH pri Uredu državne uprave u Istarskoj županiji. Sukladno Statutu redovnim članom FLAG-a može postati svaka potpuno poslovno sposobna fizička osoba, koja je zainteresirana za rad u FLAG-u te koja potpiše pristupnicu kojom preuzima prava i obveze utvrđene Statutom. Članstvo u FLAG-u je dobrovoljno. Odluke o primanju ili ne primanju u redovno članstvo donosi Upravni odbor FLAG-a na temelju zahtjeva za prijem u članstvo i pristupnice fizičke ili pravne osobe koja želi postati članom. Svi redovni članovi FLAG-a čine Skupštinu. Partnerstvo je detaljno opisano u poglavlju 7. Opis sposobnosti za provedbu LRSR, a u nastavku se nalazi prikaz strukture članstva FLAG-a.

Tablica 8. Struktura članstva FLAG-a „Pinna nobilis“

SEKTOR	BROJ ČLANOVA	POSTOTAK
Gospodarski sektor	9	47,37%
Civilni sektor	4	21,05%
Javni sektor	6	31,58%
UKUPNO	19	100%

Izvor: Arhiva FLAG-a „Pinna nobilis“, 2019.g.

5. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR

5.1. Akcijski plan provedbe LRSR

Akcijski plan pokriva razdoblje od 2019.g. do kraja 2022.g. U njemu je utvrđeno što i zašto će se raditi, tko i do kad te što će se učiniti s dodijeljenim financijskim sredstvima. Iz akcijskog plana će još jednom biti vidljivo da su ciljevi strategije usklađeni s rezultatima, podmjerama i pokazateljima.

Tablica 9. Akcijski plan provedbe LRSR

	Rezultat	Podmjera	2017. -Broj projekat a -Iznos	2018. -Broj projekat a -Iznos	2019. -Broj projekata -Iznos	2020. -Broj projekata -Iznos	2021. -Broj projekata -Iznos	2022. -Broj projekata -Iznos	2023. -Broj projekata -Iznos	Iznos (EUR)	Odgovornost
SMART CILJ 1	1.1.	1.1.1.			2	1	0	2		60.351,46	FLAG / Korisnici projekata
		1.1.2.					1	1		31.133,34	
	1.2.	1.2.1.					0	1		0	
SMART CILJ 2	2.2.	2.2.1.				4	2			741.829,55	
	2.3.	2.3.1.			3		2			237.976,48	
SMART CILJ 3	3.1.	3.1.1.			2			2		113.019,38	
SMART CILJ 4	4.2.	4.2.1.				7				311.499,54	

5.2. Procjena broja projekata u programskom razdoblju

Za potrebe izrade ove LRSR i procjene broja projekata za vrijeme programskog razdoblja, FLAG je proveo radionicu na kojoj su utvrđeni problemi i potrebe područja. Na toj istoj radionici predloženi su različiti projekti koje je FLAG uvažio sukladno usklađenosti s identificiranim potrebama područja, vrijednosti projekta i mogućnošću realizacije putem LRSR-a. Trenutačno procijenjeni broj potencijalnih projekata do 2023.g. koji će se financirati od strane FLAG-a sukladno procjeni potrebnih financijskih sredstava za provedbu LRSR iznosi 30. Tablica procjene broja projekata financiranih iz LRSR-a prikazana je u poglavlju 8. Financijski plan u tablici 14.

6. NAČIN PRAĆENJA I VREDNOVANJA PROVEDBE LRSR

U ovom su poglavlju opisane metodologije praćenja i vrednovanja provedbe LRSR s ciljem identifikacije problema i poteškoća, nadzora nad ostvarenjem rezultata LRSR i provedenih mjera te opće ocjene o učinkovitosti provedbe LRSR i njenom utjecaju na FLAG-područje.

Opipljivi rezultati praćenja i vrednovanja provedbe su:

- Završno izvješće o provedbi LRSR te
- Izvješće o vrednovanju provedbe LRSR

koji će biti izrađeni na kraju programskog razdoblja i koji će služiti kao temelj za izradu LRSR za sljedeće programsko razdoblje.

Prilikom identifikacije metodologije praćenja i vrednovanja LRSR polazilo se od sljedećih pretpostavki:

- FLAG je mlada organizacija koja nema iskustva u provedbi strateških dokumenata niti raspisivanju FLAG-natječaja, stoga je potrebno osmisliti mehanizme koji će omogućiti redovito i jednostavno praćenje provedbe, kao i identifikaciju mjera za rješavanje identificiranih problema,
- u prvim je godinama provedbe moguće očekivati poteškoće u provedbi LRSR i natječaja, stoga je potrebno fokusirati se na to razdoblje,
- protokom vremena i stjecanjem iskustva, FLAG će biti u stanju samostalno provoditi ove aktivnosti.

Mehanizmi praćenja i vrednovanja LRSR su podijeljeni u dvije grupe kako slijedi: GRUPA 1 – Praćenje provedbe LRSR i nadzor nad provedbom i GRUPA 2 – Vrednovanje učinaka LRSR. FLAG će osposobljavati kapacitete za provedbu samoprocjene i vrednovanja, po potrebi će provesti edukacije za svoje članove i vanjske stručnjake.

6.1. Opis praćenja provedbe LRSR

Praćenje provedbe LRSR obuhvaća stalno praćenje, mjerenje učinaka provedbe strategije, indikatora za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti projekata. Praćenje je sastavni je dio redovnih aktivnosti FLAG-a.

Za implementaciju praćenja provedbe LRSR, FLAG će uspostaviti Bazu podataka o korisnicima i projektima od raspisivanja natječaja i zaprimanja do odobrenja i realizacije. Baza će sadržavati podatke o odobrenim i neodobrenim projektima po natjecajima, s podacima o korisniku, vrsti i iznosu ulaganja, intenzitetu ulaganja, realizaciji provedbe. Baza podataka će imati uspostavljeni sustav praćenja prema indikatorima LRSR (kako bi se pratio doprinos ciljevima) te vrstama korisnika, lokacijama provedbe i drugo.

Ishod praćenja LRSR-a treba biti godišnje izvješće o provedbi LRSR. FLAG je dužan dostaviti godišnje izvješće o provedbi LRSR za godinu „n-1“ Upravljačkom tijelu u godini izvještavanja „n“. Godišnje izvješće o provedbi LRSR za godinu „n-1“ odnosi se na razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca godine „n-1“. Godišnje izvješće o provedbi LRSR se dostavlja na propisanom obrascu koji je dostupan na internetskim stranicama Upravljačkog tijela.

GRUPA 1:	Praćenje provedbe LRSR i nadzor nad provedbom	
CILJ:	Osigurati pravilnu i pravovremenu provedbu aktivnosti identificiranih unutar LRSR	
	AKTIVNOST	ROK
	Praćenje provedbe akcijskog plana i bilježenje nepravilnosti Analiza utroška proračunskih sredstava Broj prijavljenih projekata, vezani podaci i analitika prijavljenih projekata, analiza doprinosa projekata ciljevima i pokazateljima LRSR, Pravovremenost i obujam provedbe planiranih aktivnosti te objave FLAG-natječaja Praćenje aktivnosti animacije	Godišnje
	Prilagodbe u provedbi akcijskog plana (jesu li u roku provedeni planirani pozivi i druge aktivnosti)	
	Praćenje indikatora	
	Godišnje izvješće o provedbi LRSR	
	Završno izvješće o provedbi LRSR	Na kraju razdoblja
		Stručna služba FLAG-a i nadležno tijelo FLAG-a koji potvrđuje/usvaja završne dokumente
		Stručna služba FLAG-a, vanjski stručnjaci, nadležno tijelo FLAG-a

6.2. Opis vrednovanja provedbe LRSR

Vrednovanje služi za ocjenu kvalitete postignuća projekata financiranih putem LRSR i njihovog utjecaja na postignuće rezultata. Vrednovanje će se vršiti za svaki pojedini natječaj, pri čemu će rezultati poslužiti kao temelj za eventualne izmjene u LRSR na razini podmjera ovisno o postignućima u prvim pozivima.

Vrednovanje podrazumijeva primjenu mehanizma interne kontrole i vanjske kontrole provedbe LRSR kako bi se utvrdila razina uspješnosti strategije, odnosno sukladnost realizirane provedbe u odnosu na planirano.

Vrednovanje provedbe strategije provodi se na dvije razine interno i vanjsko vrednovanje provedbe LRSR.

1. **Interno vrednovanje:**
provodi se za svaki poziv na razini svake godine, ako primjenjivo, odnosno po završetku provedbe projekata, pri čemu će rezultati poslužiti kao temelj za izmjenu LRSR. Interno vrednovanje provodi FLAG
2. **Vanjsko vrednovanje:**
na kraju programskog razdoblja, analizom dokumenata LRSR, godišnjih izvješća, provedbom razgovora s korisnicima i lokalnim partnerstvom. Za provedbu vanjskog vrednovanja FLAG može angažirati vanjske stručnjake.

U nastavku su opisani elementi za vrednovanje LRSR kroz programski period.

GRUPA 2: Vrednovanje učinaka LRSR		
CILJ:	Ocijeniti kvalitetu provedbe LRSR, postignuće ciljeva, rezultata i ukupni učinak na FLAG-područje	
AKTIVNOST	ROK	ZADUŽENJE
Analiza godišnjih izvješća o provedbi LRSR-a i baze podataka – provjera rezultata i učinaka projekata; Doprinos LRSR-a OPFR i LEADER-u i primjena načela LEADER-a u radu FLAG-a	Godišnje – po završetku provedbe projekta	Stručna služba, vanjski stručnjaci (po potrebi) i Upravni odbor FLAG-a
Izvješće o vrednovanju provedbe LRSR.	Na kraju razdoblja (na kraju trogodišnjeg razdoblja, ukoliko primjenjivo minimalno 2x za vrijeme trajanja programskog razdoblja)	

6.3. Indikatori za mjerenje učinka provedbe LRSR

Indikatori za mjerenje učinka provedbe LRSR-a podijeljeni su na pokazatelje izlaza/outputa i pokazatelje rezultata/target. Pokazatelji izlaza/outputa odnose se uglavnom na broj dodijeljenih potpora iz kojih je jasno vidljiva procjena broja projekata koji će se provoditi unutar ciljeva. Pokazatelj rezultata/target će služiti za praćenje i vrednovanje realizacije ciljeva. U nastavku su prikazani indikatori na razini ciljeva LRSR-a.

Tablica 10. Indikatori na razini ciljeva LRSR-a

SMART CILJ 1 - Ojačati konkurentnost i održivost gospodarskih subjekata te poticati mlade na razvoj poduzetničkih inicijativa u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti			
Pokazatelji izlaza/output	Iznos	Pokazatelji rezultata/target	Iznos
Broj dodijeljenih potpora za jačanje konkurentnosti MSP-ova i sektoru ribarstva	5	Broj MSP-ova koji su uveli inovacije u poslovanje (na lokalnoj razini) u sektoru ribarstva	3
		Sačuvana radna mjesta	5
		Otvorena radna mjesta	4
Broj dodijeljenih potpora za jačanje konkurentnosti MSP-ova koja se bave akvakulturom	5	Broj MSP-ova koji su uveli inovacije u poslovanje (na lokalnoj razini)	1
		Broj obnovljenih objekata za akvakulturu	3
		Sačuvana radna mjesta	3
		Otvorena radna mjesta	1
Broj dodijeljenih potpora za kupnju prvog ribarskog plovila	0	Broj mladih osoba novo uključenih u sektor ribarstva	0
		Broj osnovanih poduzeća	0

		Otvorena radna mjesta	0
		Broj provedenih ulaganja	0
SMART CILJ 2 – Osigurati diversifikaciju ponude kroz ulaganja u sinergiju ribarstva i turizma, te očuvanja ribarske tradicije i baštine u svrhu jačanja prepoznatljivosti FLAG područja			
Pokazatelji izlaza/output	Iznos	Pokazatelji rezultata/target	Iznos
Broj dodijeljenih potpora za dodatne sadržaje	6	Broj dodatnih sadržaja na FLAG području	5
		Broj prenamijenjenih plovila	2
		Otvorena radna mjesta	4
		Broj poduzeća s diversificiranom ponudom	2
Broj dodijeljenih potpora za promociju, marketing i očuvanje ribarske tradicije i baštine	5	Broj održanih manifestacija	3
		Broj promidžbenih aktivnosti	5
		Broj aktivnosti namjenjenih očuvanju ribarske tradicije i baštine	2
		Broj korisnika promotivnih materijala	100
		Sačuvana radna mjesta	1
		Otvorena radna mjesta	1
SMART CILJ 3 - Zaštititi i očuvati bioraznolikost FLAG područja, povećati riblji fond te unaprijediti stanje okoliša			
Pokazatelji izlaza/output	Iznos	Pokazatelji rezultata/target	Iznos
Broj dodijeljenih potpora za čišćenje okoliša	3	Broj educiranih osoba o zaštiti okoliša	50
		Broj osoba uključenih u čišćenje luka, mora i podmorja	15
		Broj provedenih ekoloških akcija	4
SMART CILJ 4 – Ojačati kapacitete lokalnih dionika čije su aktivnosti vezane uz more i podmorje, kao i međusektorsku suradnju s ciljem osnaživanja cijelog FLAG područja.			
Pokazatelji izlaza/output	Iznos	Pokazatelji rezultata/target	Iznos
Broj dodijeljenih potpora	7	Broj educiranih osoba o važnosti konzumacije ribe	70
		Broj promotivnih materijala	100
		Broj održanih edukacija	7

Izvor: Materijal izrađen od strane FLAG-a „Pinna nobilis“, 2020.g.

6.4. Opis procjene provedbe LRSR

Procjena provedbe LRSR ima za cilj procijeniti/vrednovati uspjeh u ostvarenju ciljeva i doprinos ostvarenju vizije LRSR za FLAG područje, a sve kroz provedbu podmjera i postizanje rezultata. Postignuća se vrednuju vertikalno, od podmjera preko rezultata i ciljeva pa sve do doprinosa viziji (odozdo prema gore). Metodologija procjene provedbe LRSR prikazana je u nastavku, a rezultat će izradom izvješća o vrednovanju provedbe LRSR koje će biti izrađeno na kraju programskog razdoblja.

Tablica 11. Metodologija procjene provedbe LRSR

Razina LRS	Predmet procjene	Nadležno tijelo	Period
Doprinos viziji	Osigurava li provedba LRSR doprinos postignuću vizije FLAG područja	Skupština	Kraj programskog razdoblja
Ciljevi	Jesu li i u kojoj mjeri postignuti ciljevi LRSR	Skupština	Kraj programskog razdoblja
Rezultati	Analiza postignutih rezultata	Upravni odbor	Godišnje
Mjere	Učinci provedenih mjera	Stručna služba i po potrebi vanjski evaluatori	Godišnje
Projekti	Konkretni učinci provedenih projekata	Stručna služba i po potrebi vanjski evaluatori	Po završetku razdoblja

Izvor: Materijal izrađen od strane FLAG-a „Pinna nobilis“, 2019.g.

7. OPIS SPOSOBNOSTI PROVEDBE LRSR

7.1. Ljudski kapacitet za provedbu LRSR

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu je osnovana na Osnivačkoj skupštini dana 8. kolovoza 2016.g. u Novigradu-Cittanova, a upisana u Registar udruga Republike Hrvatske dana 19. kolovoza 2016.g. FLAG je, na inicijativu Lokalne akcijske grupe „Sjeverna Istra“, osnovalo 13 osnivača – 6 jedinica lokalne samouprave, 4 predstavnika gospodarskog sektora te 3 udruge civilnog društva. Popis članova prema njihovoj pripadnosti različitim sektorima se nalazi u Prilogu 24.

Skupština je predstavničko i najviše tijelo upravljanja FLAG-om. Skupštinu čine svi redovni članovi FLAG-a, njih ukupno 18. Upravni odbor je izvršno i koordinativno tijelo FLAG-a koje organizira i obavlja tekuće poslove FLAG-a između dvije sjednice Skupštine, te donosi odluke iz svoje nadležnosti. Upravni odbor se sastoji od sedam članova i to: Predsjednika, Dopredsjednika i 5 članova. Kod izbora članova Upravnog odbora, Skupština brine o odgovarajućoj zastupljenosti članova FLAG-a u njegovom sastavu, osiguravajući pri tom da najmanje 40% čine članovi koji predstavljaju gospodarski sektor ribarstva. Ostali članovi dolaze iz redova jedinica lokalne samouprave kojima pripadaju naselja iz ribarstvenog područja te predstavnici civilnog sektora. Ukupnu upravljačku strukturu sačinjavaju različite interesne skupine od kojih niti jedna nema više od 49% glasačkog prava. Popis članova Upravnog odbora FLAG-a prema njihovoj pripadnosti različitim sektorima se nalazi u Prilogu 25.

FLAG posjeduje značajne ljudske kapacitete za provedbu ove LRSR promatrano s aspekta tijela FLAG-a i stručnog osoblja. Detaljni opis ljudskih kapaciteta za provedbu LRSR-a prikazan je u Prilogu 26.

7.2. Financijski kapacitet za provedbu LRSR

FLAG se financira iz nekoliko izvora, točnije iz: članarina, potpora iz EU i nacionalnih fondova (Europski fond za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. – Mjera III.1. „Pripremna pomoć“), programa EU te putem regionalnih i lokalnih potpora. Trenutno, glavni izvori financiranja FLAG-a predstavljaju: Mjera III.1. iz OP-a za pomorstvo i ribarstvo, potpora Istarske županije za provedbu onih aktivnosti FLAG-a koji nisu prihvatljivi izdaci sukladno pravilnicima provedbu Mjere III.1. odnosno pravilnika za provedbu LRSR te članarina. FLAG u budućem razdoblju planira koristiti i ostale EU potpore za provedbu svojih projekata (npr. ESF, programi

Unije kao npr. Europa za građane, Erasmus+, Interreg i sl.). Za provedbu ove LRSR, za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a, planira se potpora temeljem Pravilnika o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu. Financijski plan za provedbu LRSR detaljnije je prikazan u poglavlju 8. ove LRSR.

Godišnje članarine obvezni su plaćati svi redovni članovi FLAG-a. Sukladno Odluci o visini i načinu plaćanja godišnje članarine za 2017. godinu, usvojene na sjednici Skupštine dana 20. prosinca 2016.g., utvrđeni su sljedeći iznosi članarina: Gradovi Umag-Umago i Novigrad-Cittanova 27.000,00 kn, Grad Buje-Buie i Općina Brtonigla-Verteneglio 7.000,00 kn, Općine Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole 1.000,00 kn (obzirom da se ne radi o obalnim JLS-ovima). Obrti, mala i mikro poduzeća plaćaju članarinu u iznosu od 100,00 kn, civilni sektor 50,00 kn, srednja poduzeća 300,00 kn, velika poduzeća 500,00 kn, a javna poduzeća i javne ustanove 600,00 kn. Temeljem broja članova u FLAG-u planira se godišnji prihod od članarina u iznosu od 70.650,00 kn. Potpore iz EU fondova očekuju se za provedbu ove LRSR i to u iznosu od 1.636.895,46 EUR, programi međunarodne i teritorijalne suradnje te ostali projekti iz ESI fondova od kojih se očekuje 2.000.000,00 kn.

Za predfinanciranje troškova provedbe aktivnosti u okviru Mjere III.1., FLAG trenutačno koristi kreditna sredstva poslovne banke u visini od 500.000,00 kn te se ta kreditna linija (revolving kredit) namjerava koristiti i ubuduće za predfinanciranje izdataka. Iznosi potrebni za provedbu LRSR definirat će se na godišnjoj razini u okviru Godišnjeg akcijskog plana za provedbu LRSR te će se, sukladno godišnjem izvršenju i praćenju provedbe LRSR, prilagođavati.

7.3. Iskustvo u provedbi LEADER pristupa u programskom razdoblju 2007.-2013.

S obzirom da je FLAG osnovan u kolovozu 2016.g., kao organizacija nema iskustva u provedbi LEADER pristupa u prethodnom programskom razdoblju, međutim stručno osoblje FLAG-a provodi LEADER pristup angažmanom u LAG-u „Sjeverna Istra“. U 2016.g., pri provedbi Podmjere 19.1. „Pripremna pomoć“ u okviru Mjere 19. „LEADER – CLLD“ LAG „Sjeverna Istra“ je ostvarila potporu u iznosu od 392.311,52 kn što iznosi 81,24% ugovorenih sredstava. Uz to, LAG-u su dodijeljena sredstva javne potpore za provedbu Podmjere 19.2. »Provedba operacija unutar CLLD strategije«, Podmjere 19.3. »Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a« (u daljnjem tekstu: podmjera 19.3.) i Podmjere 19.4. »Tekući troškovi i animacija« unutar Mjere 19. »Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER (CLLD – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)« u iznosu od 7.715.612,52 kn.

Stručno osoblje FLAG-a uključeno je u aktivnosti LAG-a koje se temelje na provedbi „bottom up“ pristupa. Za korisnike, članove, zaposlenike i volontere održano je niz edukacija i informativnih događanja u cilju upoznavanja s LEADER programom, pripremom lokalnih dionika za korištenje sredstava iz nacionalnih i EU fondova te jačanja njihovih kompetencija za uspješnijim poslovanjem (npr. radionice predstavljanja Podmjere 6.2., 6.3. i 6.4. Programa ruralnog razvoja RH, radionica o ekološkoj poljoprivredi, priprema projekta podrške vinarima s LAG područja u procesu upravljanja pokrovnim usjevima u vinogradu s ciljem promicanja okolišno učinkovitog i integriranog vinogradarstva). Povrh navedenoga, potpisano je Pismo namjere s tri istarska LAG-a o provedbi projekta suradnje „Domaće od malih nogu“ koji će se provoditi unutar Podmjere 19.3. Programa ruralnog razvoja RH u svrhu poticanja umrežavanja LAG-ova radi prijenosa znanja i inovacija. Zaposleni, volonteri i članovi LAG-a redovito sudjeluju na edukativnim i informativnim događanjima u organizaciji Ministarstva

poljoprivrede, Mreže za ruralni razvoj, Hrvatske mreže za ruralni razvoj, Istarske županije i drugih centara podrške za razvoj civilnog društva na lokalnoj razini (npr. Mrrak program) u cilju jačanja organizacijskih kapaciteta za kvalitetno ispunjavanje misije LAG-a.

FLAG je do sada uspješno aplicirao i provodio Mjeru III.1. „Priprema potpora“ iz OP-a za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020. Dodijeljena mu je potpora u iznosu od 635.012,25 kn koje planira utrošiti do 03. srpnja 2017.g. kada ističe 6-omjesečni rok od dana potpisivanja Ugovora o dodjeli sredstava za pripremnu potporu. Uz to, Temeljem Javnog natječaja za financiranje projekata/programa udruga u okviru Programa javnih potreba poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva i vodoprivrede Istarske županije za 2017. godinu FLAG-u je dodijeljen iznos od 25.000,00 kn.

Iz navedenoga je vidljivo da stručno osoblje FLAG-a posjeduje iskustvo u provedbi LEADER pristupa te da je usmjereno na kontinuirano daljnje obrazovanje o istom što jamči uspješnu provedbu LEADER i CLLD pristupa u programskom razdoblju 2014. – 2020. Također, usmjerenost stručnog osoblja prema sustavnom obrazovanju te povećanju znanja i vještina za uspješno provođenje LEADER-a i CLLD-a te svih redovnih aktivnosti vidljivo je u sudjelovanju na informativnim sastancima, radionicama i događanjima organiziranim od strane Ministarstva poljoprivrede Uprave ribarstva, ali i drugih relevantnih dionika politike ribarstva u lokalnoj zajednici kao npr. javno predstavljanje pilot projekta „More od malih nogu“ FLAG-a „Istarski švoj“ (Poreč, rujan 2016.g.), informativni sastanak „Jačanje sposobnosti hrvatskih lokalnih inicijativa u ribarstvu za izradu kvalitetnih razvojnih strategija u ribarstvu“ (Zagreb, rujan 2016.g.), sastanci istarskih FLAG-a (Pazin, rujan 2016.g., Novigrad, prosinac 2016.g. i Medulin, veljača 2017.g.), informativni sastanak „Izrada i provedba lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu“ (Zagreb, svibanj 2017.g.).

8. FINANCIJSKI PLAN

Financijski plan FLAG-a sastoji se od četiri tablice. U prvoj tablici navedeni su planirani prihodi i rashodi po vrsti i po godini provedbe LRSR-a, u drugoj tablici tekući troškovi i troškovi vođenja LRSR-a, u trećoj tablici navedene su podmjere, procijenjeni broj projekata, iznos javne potpore i udio u ukupnoj alokaciji. U posljednjoj, četvrtoj tablici, navedena je financijska alokacija po podmjerama i po godinama.

Potpore koja se potražuje putem ove LRSR, poštujući Pravilnik o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu, iznosi **1.495.809,75 eura** za provedbu podmjera definiranih u LRSR-u te **317.289,03 eura** za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a. Slijedom navedenog ukupan financijski plan za FLAG do 2023.g. iznosi **1.813.098,78 eura**.

Tablica 12. Planirani prihodi i rashodi po vrsti prihoda/rashoda do 2023.g.

Naziv	Plan 2017.	Plan 2018.	Plan 2019.	Plan 2020.	Plan 2021.	Plan 2022.	Plan 2023.
Prihodi po potpori koja se traži u LRSR (EUR)	-	31.670,00	265.386,94	716.633,77	306.743,34	239.944,36	76.517,05
Prihodi od članarina i članskih doprinosa (EUR)	9.349,00	9.388,00	9.430,00	9.430,00	9.430,00	9.430,00	9.430,00
Prihodi iz drugih izvora (JLS, zaklade)	3.442,00	2.730,00	12.600,00	14.400,00	12.600,00	12.600,00	15.200,00
Prihodi UKUPNO (EUR)	12.791,00	43.788,00	287.416,94	740.463,77	328.773,34	261.974,36	101.147,05
Rashodi za provedbu LRSR-a (EUR)	-	-	230.936,94	676.218,77	231.583,34	146.777,32	-
Rashodi za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a (EUR)	-	31.670,00	34.450,00	40.415,00	75.160,00	93.167,04	76.517,05
Dodatni rashodi	12.791,00	12.118,00	22.030,00	23.830,00	22.030,00	22.030,00	24.630,00
Rashodi UKUPNO (EUR)	12.791,00	43.788,00	287.416,94	740.463,77	328.773,34	261.974,36	101.147,05
Razlika-višak/manjak (EUR)	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-

Izvor: Materijal izrađen od strane FLAG-a „Pinna nobilis“, 2022.g.

**Tablica 13. Tekući troškovi i troškovi vođenja LRSR-a po vrsti troška
Troškovi za funkcioniranje FLAG-a (EUR) – EFPR potpora**

Troškovi rada	54.330,00
Troškovi osoblja	185.000,00
Troškovi osposobljavanja	52.049,09
Troškovi povezani s odnosima s javnošću	6.852,00
Financijski troškovi	417,94
Troškovi povezani s praćenjem i evaluacijom LRSR	7.280,00
Troškovi nastali s ciljem razmjene informacija i promicanja LRSR	8.310,00
Troškovi pružanja potpore potencijalnim korisnicima u razvoju projektnih prijava i pripremi Zahtjeva za potporu	3.050,00
UKUPNO (EUR)	317.289,03

Izvor: Materijal izrađen od strane FLAG-a „Pinna nobilis“, 2023.g.

Tablica 14. Procijenjeni broj projekata po podmjerama

Cilj/Rezultat/Podmjera	Broj projekata	Iznos javne potpore (EUR)	Udio u ukupnoj alokaciji (u %)
CILJ 1	15	91.484,80	5,05%
Rezultat 1.1.	12	91.484,80	5,05%
Podmjera 1.1.1.	9	60.351,46	3,33%
Podmjera 1.1.2.	3	31.133,34	1,72%
Rezultat 1.2.	3	0	0,00%
Podmjera 1.2.1.	3	0	0,00%
CILJ 2	8	979.806,03	54,04%
Rezultat 2.2.	5	741.829,55	40,91%
Podmjera 2.2.1.	5	741.829,55	40,91%
Rezultat 2.3.	3	237.976,48	13,13%
Podmjera 2.3.1.	3	237.976,48	13,13%
CILJ 3	5	113.019,38	6,23%
Rezultat 3.1.	5	113.019,38	6,23%
Podmjera 3.1.1.	5	113.019,38	6,23%
CILJ 4	5	311.499,54	17,18%
Rezultat 4.2.	5	311.499,54	17,18%
Podmjera 4.2.1.	5	311.499,54	17,18%
Tekući troškovi i troškovi vođenja LRSR-a (EUR)		317.289,03	17,50%
UKUPNO	33	1.813.098,78	

Izvor: Materijal izrađen od strane FLAG-a „Pinna nobilis“, 2023.g.

Tablica 15. Financijska alokacija po podmjerama do 2023.g.

Financijska alokacija po godini (EUR)	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	UKUPNO
CILJ 1								91.484,80
Rezultat 1.1.								
Podmjera 1.1.1.			13.416,27	20.146,00	0	26.789,19		60.351,46
Podmjera 1.1.2.					14.095,05	17.038,29		31.133,34
Rezultat 1.2.								
Podmjera 1.2.1.					0	0		0
CILJ 2								978.806,03
Rezultat 2.2.								
Podmjera 2.2.1.				561.174,58	180.654,97			741.829,55
Rezultat 2.3.								
Podmjera 2.3.1.			158.398,37		79.578,11			237.976,48
CILJ 3								113.019,38
Rezultat 3.1.								
Podmjera 3.1.1.			59.504,50			53.514,88		113.019,38
CILJ 4								311.499,54
Rezultat 4.2.								
Podmjera 4.2.1.				311.499,54				311.499,54
UKUPNO			231.319,14	892.820,12	274.328,13	97.342,36		1.495.809,75

Izvor: Materijal izrađen od strane FLAG-a „Pinna nobilis“, 2023.g.

POPIS TABLICA

Tablica 1.	Statistički podaci jedinica lokalne samouprave FLAG-a.....	6
Tablica 2.	Broj aktivnih gospodarskih subjekata na FLAG područja za 2014.g. i 2015.g.	12
Tablica 3.	Indeks razvijenosti JLS FLAG-a (razdoblje 2014.-2016.), 2018.(Izvor: MRRFEU)	16
Tablica 4.	Broj stanovnika po Popisu stanovništva iz 2001.g. i 2011.g.....	17
Tablica 5.	Spolna i starosna struktura JLS-a u 2011.g.	17
Tablica 6.	SWOT analiza za područje FLAG-a	18
Tablica 7.	Prikaz problema i razvojnih potreba koji se rješavaju provedbom LRSR-a	21
Tablica 8.	Struktura članstva FLAG-a „Pinna nobilis“	38
Tablica 9.	Akcijski plan provedbe LRSR.....	39
Tablica 10.	Indikatori na razini ciljeva LRSR-a	42
Tablica 11.	Metodologija procjene provedbe LRSR.....	44
Tablica 12.	Planirani prihodi i rashodi po vrsti prihoda/rashoda do 2023.g.	47
Tablica 13.	Tekući troškovi i troškovi vođenja LRSR-a po vrsti troška.....	48
Tablica 14.	Procijenjeni broj projekata po podmjerama	48
Tablica 15.	Financijska alokacija po podmjerama do 2023.g.	49

POPIS SLIKA

Slika 1.	Prikaz povezanosti elemenata LRSR	24
----------	---	----

POPIS KRATICA

CLLD	(eng. Community Led Local Development – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
ESF	Europski socijalni fond
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IT	Informatička tehnologija
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LEADER	(francuski izraz „Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale“) veza među aktivnostima razvoja ruralnog gospodarstva
LAG	Lokalna akcijska grupa
FLAG	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu
LRSR	Lokalna razvojna strategija u ribarstvu
MSP	Mala i srednja poduzeća
OP	Operativni program za pomorstvo i ribarstvo Republike Hrvatske za razdoblje 2014- 2020
RH	Republika Hrvatska